

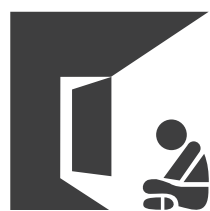
nadeje

Definice a typologie bezdomovství

Ilja Hradecký a kolektiv

nadeje

Definice a typologie bezdomovství

Ilja Hradecký a kolektiv

Složité společenské problémy, bezdomovství, nemá jednoduché řešení. Prvním předpokladem pro vytvoření účinné koncepce, je jev srozumitelně pojmenovat, jasně definovat a vymezit v širším sociálním kontextu. Publikace, která je jedním z výstupů projektu realizovaného v letech 2005 – 2007, přináší návrh první české typologie. Obsahuje aplikaci evropské typologie ETHOS do českého prostředí s detailním komentářem k jednotlivým kategoriím. V samostatných kapitolách uvádí do evropského kontextu a naznačuje proces celé práce na definici a typologii.

Navržená typologie může sloužit k dobrému pochopení problematiky a ke kvantifikaci, měření rozsahu bezdomovství a osob ohrožených ztrátou bydlení na místní, regionální i celostátní úrovni za použití srovnatelných údajů. ETHOS je také nástrojem pro porovnávání mezi členskými státy Evropské unie. Česká typologie ETHOS 2007 je první verzí, vyžaduje prověření v praxi. Je pracovním materiálem, který se bude vyvíjet v souladu s vývojem společnosti a se stupněm poznávání fenomenu bezdomovství.

Ilja Hradecký a kolektiv

DEFINICE A TYPOLOGIE BEZDOMOVSTVÍ

zpráva o realizaci aktivity č. 1 projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR

Autoři:

Mgr. Ilja Hradecký

PhDr. Miroslav Barták

David Cveček, DiS.

William M. Edgar, BA, M.Phil.

Ing. Pavel Ondrák

Pavel Pěnkava

Petra Ruzsová, DiS.

© Miroslav Barták, David Cveček, William M. Edgar, Ilja Hradecký, Pavel Ondrák, Pavel Pěnkava, Petra Ruzsová, 2007 – kapitola IV

© William M. Edgar – kapitola II

© Ilja Hradecký, 2007 – kapitoly I, II, III, V

Pro Sdružení azylových domů vydala NADĚJE o.s.,

K Brance 11/19e, Praha 5

Úprava a zlom Dana Zahradníková

Počet stran 52

První vydání Praha 2007

Vytisklo DESTINY reklamní studio s.r.o, Plzeňská 113/155, Praha 5

Vydáno v rámci projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR spolufinancovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Reprodukce je povolena pouze k nekomerčnímu využití s uvedením zdroje.

Kapitola IV, typologie s komentářem, je určena k pracovnímu užívání v sociální službě, v sociální a bytové politice, výzkumu bezdomovství a bydlení apod.

ISBN 978-80-86451-13-8

Obsah

Předmluva	7
I. Souvislosti.....	9
1. Evropský kontext	9
2. Vývoj definice.....	11
II. Úvodní seminář.....	13
1. Prezentace výstupů.....	13
2. Diskuse.....	14
3. Referát - Bill Edgar	17
4. Referát - Ilja Hradecký.....	23
III. Průběh realizace.....	26
1. Pracovní skupina	26
2. Časový přehled realizace.....	26
3. Průběh realizace	26
4. Terminologie	28
5. Očekávání a naplnění	30
IV. Typologie ETHOS v českém prostředí	31
1. Typologie ETHOS s návrhem národních subkategorií pro Českou republiku.....	32
2. Komentář k národním subkategoriím podle typologie ETHOS.....	34
V. Závěr.....	46
Přílohy	
Bibliografie.....	48
Seznam všech účastníků	49
Z popisu projektu	50

Typologie bezdomovství a tedy i tato publikace mohly vzniknout jen díky účasti odborníků různých profesí, díky mnohostranným pohledům ze strany poskytovatelů sociálních služeb, výzkumníků, zástupců veřejné správy, státu, krajů a obcí a dalších. Jako vedoucí této části projektu chci poděkovat všem účastníkům seminářů a workshopů, kteří se zaujetím přinášeli své podněty. Zejména chci poděkovat pracovní skupině kolegům Miroslavu Bartákovi, Davidu Cvečkovi, Pavlu Ondrákovi, Pavlu Pěnkavovi a Petře Ruzové, s pracovní skupinou po celou dobu úzce aktivně spolupracoval Michael Kuna z MPSV, jehož ke konci vystřídala Klára Holanová. Zvláštní poděkování chci vyjádřit koordinátorovi výzkumu Evropské observatoře bezdomovství a svému příteli Billu Edgarovi za podporu, pomoc, konzultace a zejména za uvedení do problematiky na úvodním semináři v Praze na jaře 2006.

Předmluva

Složité společenské problémy, kterým bezdomovství nesporně je, musí být dobře poznáván a poznán, aby se mohla vytvořit funkční a účinná koncepce jeho řešení. K porozumění tomuto nežádoucímu jevu je nutno zvolit a pojmenovat jednotlivé kategorie bezdomovství a nejistého či nevyhovujícího bydlení, a současně k nim vytvořit druhové definice. K tomu, aby mohla být typologie vytvořena a obecně přijata, bylo nutno vést řadu rozhovorů, diskusí a konzultací a najít konsensus, a kde nebyl možný, tam hledat kompromis. Výsledkem je tato publikace, která je jedním z výstupů projektu, který společně realizuje skupina poskytovatelů sociálních služeb určených lidem bez domova.

Základním dokumentem pro pracovní skupinu se stala evropská typologie ETHOS ve verzi 2005, vytvořená Evropskou observatoří bezdomovství pro organizaci FEANTSA, k použití v členských státech Evropské unie. První kapitola popisuje souvislosti vzniku a vývoje této evropské typologie. Do problematiky měl účastníky uvést úvodní seminář, na němž přednesl svůj referát koordinátor výzkumu Evropské observatoře bezdomovství Bill Edgar, který se podílel na vytvoření a vývoji typologie ETHOS. Na semináři byla ujasněna východiska pro českou typologii, proto mu věnujeme celou druhou kapitolu.

Ve třetí části můžeme sledovat s pracovní skupinou celý průběh její práce. Výsledkem a výstupem projektu je čtvrtá kapitola, která obsahuje aplikaci evropské typologie ETHOS do českého prostředí, doprovázená detailním komentářem k jednotlivým kategoriím. Českou typologii, uveřejněnou v této publikaci, se podařilo bezprostředně před redakční uzávěrkou sladit s nejnovější verzí ETHOS 2007, v detailech se liší od plánované verze 2006, která je přílohou souhrnné publikace projektu.

Navržená typologie je určena pro praktické užití při vytváření analýz, koncepcí, plánů rozvoje sociálních služeb, v sociální a bytové politice, výzkumu bezdomovství a bydlení, a jistě i při poskytování sociálních služeb. Může sloužit k dobrému pochopení problematiky, ke kvantifikaci, měření rozsahu bezdomovství a osob ohrožených ztrátou bydlení na místní, regionální i celostátní úrovni za použití srovnatelných údajů. Konečně je ETHOS důležitým nástrojem pro vytváření souborů dat z celé Evropské unie a pro porovnávání situace v jednotlivých členských státech.

Česká typologie ETHOS 2007 je první verzí, její vypovídací schopnost se musí prověřit v praxi. Zůstává stále pracovním materiálem, který se bude dále vyvíjet podle vývoje společnosti a stupně poznávání fenomenu bezdomovství.

I. Souvislosti

Bezdomovství je složitý společenský problém, na jehož vzniku a vývoji se podílí mnoho faktorů. Proto neexistují jednoduchá řešení, otázku však nelze zanedbat. Jakékoliv řešení, i dílčí, vyžaduje dobré poznání procesů, které bezdomovství ovlivňují. Řešení této problematiky pak závisí na přesné analýze a kvantifikaci. Dříve je však nutno vymežit okruh osob, kterých se týká.

Pro aktivitu projektu realizátoři stanovili dva na sebe navazující cíle. Prvním z nich je vytvořit typologii bezdomovství ve společenských a ekonomických podmínkách České republiky, slučitelnou s typologií ETHOS¹ navrženou k používání v členských státech Evropské unie. Do struktury ETHOS 2006 pak začlenit životní situace osob, navrhnout národní subkategorie. Již před realizací projektu bylo zřejmé, že navrheme, aby se ETHOS rozšířil o další generickou definici 6.3 *Dětské instituce*². Druhým úkolem je vytvořit českou terminologii, která popíše charakteristické rysy bezdomovství podle vytvořené typologie, popsat jednotlivé subkategorie a definovat pojem *bezdomovec*.

Tato publikace přináší výsledky pracovní skupiny, která se podílela na řešení jedné z aktivit projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR. Chce být prvním materiálem, manuálem pro každého, kdo se bezdomovstvím prakticky, teoreticky nebo koncepčně zabývá. Může posloužit zejména při vytváření politik sociálního začleňování a bydlení na místní, regionální i národní úrovni. Poskytovatelé služeb se mohou lépe orientovat v širších souvislostech, studentům a výzkumníkům může přinést základní pohled na tuto část sociální oblasti.

Jádrem publikace je ETHOS s národními subkategoriemi a komentářem k nim. Ostatní texty jen doplňují širší souvislosti, které vedly k publikovaným výsledkům. Pracovní skupina si neklade za cíl, aby se zde uvedená česká verze ETHOS stala rigidním, neměnným dogmatem. Předpokládáme, že se bude dále rozvíjet a vyvíjet, víme, že na ní bude ještě třeba dále pracovat.

Již v návrhu projektu bylo rozhodnuto vydat Definicí a typologií samostatně, odděleně od publikace prezentující celý projekt. Důvodem jsou právě evropské souvislosti. Tato publikace v anglické verzi bude v elektronické podobě dostupná našim kolegům v jiných státech Evropské unie i mimo ni.

1. Evropský kontext

Rostoucí částí populace v Evropě jsou bezdomovci nebo osoby ohrožené ztrátou domova. V bohaté a prosperující Evropě je nepřijatelné, aby mnoho lidí nemělo přístup ke slušnému a bezpečnému bydlení. Bezdomovství je složitý mnohorozměrný problém. Okamžité řešení bezdomovství nemáme, žádný evropský stát nevyřešil tento problém. Mezinárodní spolupráce je nezbytná. FEANTSA³ propaguje a usnadňuje tuto spolupráci mezi nevládními organizacemi, státními orgány a ostatními partnery, tím přispívá k vytvoření sociálněji Evropy.⁴

FEANTSA vytvořila v roce 1991 síť národních korespondentů, kteří monitorují vývoj bezdomovství v členských zemích Evropské unie, Evropskou observatoř bezdomovství. Ta publikuje každým rokem zprávy z členských zemí o fenomenu bezdomovství a provádí a zveřejňuje analýzy v kontextu Evropské unie. Vypracovala a přijala typologii bezdomovství ETHOS ve snaze porozumět problému na evropské i národní úrovni. Hlavním úkolem ETHOS je přispět ke zlepšení sběru a srovnávání dat. Současně může pomoci v rozhodování o strategiích k řešení bezdomovství.

---

¹ ETHOS (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion) – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení, viz www.feantsa.org.

² Generická definice 6.3, kterou jsme navrhli, je doplněna do ETHOS 2007, viz <http://www.feantsa.org/code/en/pg.asp?Page=484>.

³ FEANTSA – Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci, viz www.feantsa.org.

⁴ Upraveno podle informačního letáku FEANTSA.

Bezdomovství není vymezeno jednou jedinou správnou definicí a neexistuje ani žádné konkrétní vyčíslení tohoto fenoménu, které by bylo přesným vyjádřením skutečnosti. Obtížnost stanovení definice bezdomovství se odráží ve schopnosti vládních orgánů přiměřeně na bezdomovství reagovat. Účelem sběru dat o bezdomovství je poskytnout informace potřebné ke zkvalitnění služeb, s cílem předcházet bezdomovství a zmírňovat je. Shromážděné informace o bezdomovcích by měly mít vypovídací hodnotu pro orgány na národní i místní úrovni, aby v rámci Evropské strategie sociálního začleňování mohly rozvíjet strategie pro:

- prevenci bezdomovství,
- řešení příčin bezdomovství,
- snížení úrovně bezdomovství,
- snížení negativních dopadů na osoby bez domova a jejich rodiny,
- zajištění, aby si bývalí bezdomovci dokázali udržet trvalé nezávislé bydlení.

Č.	Typologie	Konceptní kategorie	Fyzická doména	Právní doména	Sociální doména
1.		Bez střechy	Žádné obydlí (střecha)	Žádný právní nárok na užívání prostoru (vlastnictví, užívací právo)	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
2.		Bez domova	Má místo k bydlení, vhodné k obývání	Žádný právní nárok na užívání prostoru (vlastnictví, užívací právo)	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
3.		Nejisté a nevyhovující bydlení	Má místo k bydlení (nejisté a/nebo nevhodné k obývání)	Žádná jistota užívacího práva	Má prostor pro sociální vztahy
4.		Nevyhovující bydlení a sociální izolace v legálně obývaném obydlí	Nevyhovující bydlení (nezpůsobilé k obývání)	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy
5.		Nevyhovující bydlení (jisté užívací právo)	Nevyhovující bydlení (nezpůsobilé k obývání)	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Má prostor pro sociální vztahy
6.		Nejisté bydlení (vhodné k obývání)	Má místo k bydlení	Žádná jistota užívacího práva, ztráta vlastnictví	Má prostor pro sociální vztahy
7.		Sociální izolace v kontextu jistého a vhodného bydlení	Má místo k bydlení	Má právní nárok a/nebo jistotu užívacího práva	Žádný soukromý a bezpečný osobní prostor pro sociální vztahy

Tabulka 1 *Sedm teoretických domén bezdomovství*⁵

Je důležité mít na paměti, že různé politické kontexty se různými způsoby promítanou do posuzování bezdomovství. Jedním z faktorů je, zda je bezdomovství považováno více za problém bytové politiky nebo za sociální problém. Dosažení strategických záměrů, jejichž cílem je předcházet bezdomovství a snižovat jeho dopad na ohrožené domácnosti, vyžaduje informace odrážející procesy bezdomovství a vyloučení z bydlení.

⁵ Podle B. Edgar, H. Meert, Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness, FEANTSA 2005.

Skryté bezdomovství by proto mělo být zjevné tvůrcům politik a poskytovatelům služeb. To znamená, že je třeba zahrnout do vnímání a posuzování bezdomovství také situace osob, žijících v nejistém bydlení, osob nucených neustále se pohybovat mezi různými formami nevyhovujícího bydlení a těch, kteří musí žít v obydlích nezpůsobilých k bydlení podle běžně přijímaných norem.

Pro naplnění strategických záměrů v oblasti sociálních věcí a bydlení je potřeba mít relevantní informace:

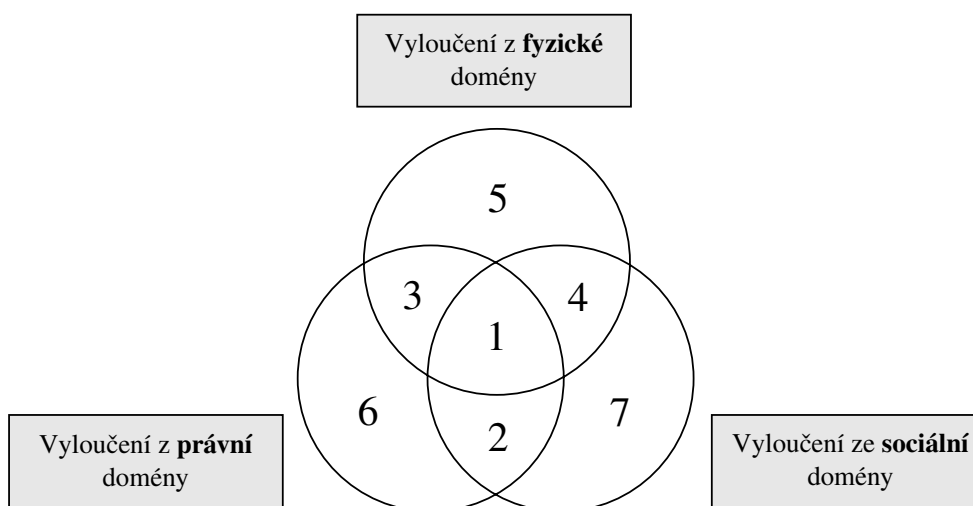
- údaje monitorující počet lidí spících venku,
- údaje o počtu uživatelů služeb pro bezdomovce a počtu dostupných ubytovacích míst,
- údaje přesně monitorující celkový počet domácností bez domova,
- údaje o počtu osob žijících v dočasném či nejistém nebo nevyhovujícím obydlí,
- údaje o počtu potenciálních bezdomovců nebo osob bezdomovstvím ohrožených,
- údaje o počtu osob, kterým hrozí vystěhování,
- údaje o počtu osob, které mají být propuštěny z institucí a nemají domov.

Prevence bezdomovství také vyžaduje zajištění udržitelného trvalého bydlení pro bývalé bezdomovce. K tomu je třeba mít informace o počtu bezdomovců, kteří setrvávají v azylových domech, protože nezískali přístup k podporovanému bydlení.

Klíčovým problémem měření bezdomovství je skutečnost, že nejde o statický jev. Někteří lidé se pohybují mezi odlišnými formami bydlení, např. mezi spaním ve veřejných prostorách, krátkodobými pobyty u příbuzných a přátel, případně pobyty ve vězení či ve zdravotnickém zařízení. Někteří lidé prochází opakovanými epizodami bezdomovství, např. ženy zakoušející domácí násilí mohou od násilníka opakovaně odejít k přátelům, do ubytovny pro bezdomovce či do azylového zařízení pro ženy.⁶

2. Vývoj definice

Abychom mohli operačně definovat bezdomovství, stanovila si Evropská observatoř bezdomovství tři domény, které tvoří domov, jehož absence může být považována za vymezení bezdomovství. Mít domov může být chápáno jako: mít slušné obydlí (či prostor), způsobilé k naplňování potřeb dané osoby a její rodiny (*fyzická doména*); mít možnost uchovat si soukromí a udržovat společenské vztahy (*sociální doména*) a mít výlučné vlastnictví, jistotu užívání a právní nárok (*právní doména*).

Obrázek 1 Domény bezdomovství a vyloučení z bydlení⁷

⁶ Upraveno podle B. Edgar, H. Meert, Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness, FEANTSA 2005.

⁷ Podle B. Edgar, H. Meert, Third Review of Statistics on Homelessness in Europe, Developing an Operational Definition of Homelessness, FEANTSA 2004.

Bezdomovství nepochybně patří k nejhorším příkladům sociálního vyloučení. Je proto užitečné vzít v úvahu odlišný rozsah a hloubku jednotlivých forem bezdomovství, a to podle vztahu ke třem doménám bezdomovství. Obrázek 1 zobrazuje sedm teoretických typů bezdomovství a vyloučení z bydlení, od spaní venku na jedné straně, po bydlení ve slušném a legálně obsazeném obydlí bez osobního bezpečí (např. ženy zakoušející domácí násilí) na straně druhé (Tabulka 1). Tyto typy jsou popsány ve Třetím přehledu statistik o bezdomovství a tvoří základ typologie bezdomovství ETHOS.⁸

Na základě tohoto koncepčního chápání bezdomovství, přijala FEANTSA koncepční definici bezdomovství a vyloučení z bydlení. Tato koncepce bezdomovství je dosud předmětem diskusí v rámci Evropské observatoře bezdomovství (EOH) a pracovní skupiny FEANTSA pro sběr dat.⁹

---

⁸ B. Edgar, H. Meert, Third Review of Statistics on Homelessness in Europe, Developing an Operational Definition of Homelessness, FEANTSA 2004.

⁹ Upraveno podle B. Edgar, H. Meert, Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness, FEANTSA 2005.

II. Úvodní seminář

Úvodního semináře dne 16. března 2006 ve Velkém salonku Magistrátu Hlavního města Prahy se zúčastnilo 33 osob z celé České republiky. Byli mezi nimi poskytovatelé a zadavatelé sociálních služeb, zástupci veřejné správy včetně Ministerstva práce a sociálních věcí, výzkumníci. Jako host byl pozván profesor William M. Edgar z University of Dundee ve Skotsku a současně koordinátor Evropské observatoře bezdomovství a Liz Gosme z kanceláře FEANTSA v Bruselu.

Projekt Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR představil manažer projektu David Cveček. Ilja Hradecký doplnil informace k aktivitě 1. Jejím cílem je pojmenovat různé typy bezdomovství v našich podmínkách. Výstupem má být konkrétní definice a typologie, podkladem je evropská typologie ETHOS. Proto jsme pozvali profesora Edgara, který má mnohaleté zkušenosti, aby nás seznámil s rámcem, ve kterém se budeme pohybovat. Na dnešním úvodním semináři se má vytvořit malá pracovní skupina, která bude po dobu realizace projektu pracovat na typologii a definici. V průběhu realizace se uskuteční tři workshopy pracovní skupiny rozšířené o další odborníky, kde se budou ujasňovat postupy myšlení. Aktivitu ukončíme závěrečným seminářem.

Od dnešního dne očekáváme výstupy ze tří workshopů, které budou prvním podkladem pro pracovní skupinu aktivity. Po vyslechnutí úvodních referátů se rozdělíme do tří skupin. Skupiny se budou zabývat zejména koncepčními kategoriemi *Bez střechy* a *Bez bytu* a pokusí se vymezit jednotlivé subkategorie. Po přestávce představí vždy jeden účastník, jaké jsou výstupy skupiny, na závěr bude diskuse.

Následoval referát W. M. Edgara, referát I. Hradeckého, oba jsou připojeny k této kapitole, po nich práce ve třech skupinách. Každá skupina představila svou práci.

1. Prezentace výstupů

M. Luňáčková ze skupiny I. Hradeckého: Pracovní skupina se zabývala zejména operačními kategoriemi 3 a 4. Operační kategorie 4 zahrnuje pouze ženy a matky s dětmi, a to především osoby zasažené domácím násilím. Mohli bychom sem zahrnout i anonymní krizová lůžka či byty, kam tyto ženy utíkají před násilníkem. Otázkou tedy je, kam zařadit celé rodiny, popřípadě otce s dětmi.

V operační kategorii 5 nejsou uvedeny detenční tábory pro cizince, kteří opouštějí Českou republiku. V operační kategorii 6 jsme se zaměřili na dětské domovy. Děti po dovršení 18 let mohou dětský domov opustit, stejně jako děti v pěstounské péči, a mnohdy se nedostanou do domů na půl cesty. Nevíme, kam zařadit dvě kategorie, které se u nás vyskytují, rodiny v holobytech a osoby s trvalým pobytem na úradě.

P. Bareš ze skupiny P. Pěnkavy: Nejprve bylo potřebné ujasnit si, zda mají být základem typologie spíše potřeby klienta anebo typy služeb. Obě tyto oblasti se sobě sice navzájem přizpůsobují (model nabídka – poptávka), ne vždy se však zcela překrývají. Odlišná typologie by vznikla v případě, kdyby byla sledována povaha sociálního problému. Soustředili jsme se na pozici klienta. V rámci skupiny osob *Bez střechy* byly rozlišeny některé specifické podskupiny, které představovaly určité specifické varianty navrhovaných kategorií:

- (1.1.1) Osoba vyhledávající služby podle aktuální potřeby a nabídky. Když přijdou požadavky, aby něco splnil, přestává služeb využívat a ocitá se mimo zorné pole poskytovatelů služeb. Oscilující klient je pak mezi subpopulacemi skrytých a zjevných bezdomovců.
- (1.1.2) Osoby využívající služeb pouze nárazově. V případě, že se rozhodnou sociálních služeb využít, jedná se pouze o služby s nejnižším prahem, příkladem je klientela stanů na Letné.
- (1.1.3) Osoby vypadávající ze systému, např. bez českého občanství.
- (1.1.4) Osoby zaměstnané v nočních provozech, které nemají možnost přespat během dne v žádném zařízení, které by představovalo denní alternativu k noclehárnám. Takový životní styl je dlouhodobě neudržitelný a osoby v této skupině se brzy přesunují do jiných kategorií.

Kategorii 6.3 upravit na školská a další zařízení pro výkon ochranné a ústavní výchovy, doplnit bod 6.4 dosažení zletilosti osob v náhradní výchově rodinného typu a bod 6.5 klienti ústavů sociální péče.

Bod 7.2 označit jako tréninkové bydlení pro odlišení od finanční podpory nájemníků s nízkými příjmy, bod 7.3 označit jako přechodné bydlení na dobu určitou, bodu 7.4 by pravděpodobně mohlo v ČR odpovídat sociální bydlení, nicméně předpokladem pro takové označení je, aby pojem sociální bydlení byl v českém právním řádu nejprve vymezen adekvátním způsobem, tedy ve vztahu k osobám v krizové situaci v důsledku neschopnosti hradit služby spojené s bydlením.

Značnou pozornost by měla pracovní skupina věnovat snaze o sladění zvolených kategorií a jejich označení s typy sociálních služeb definovanými v zákoně o sociálních službách.

V rámci definice bezdomovce vytvořené na základě typologie ETHOS by bylo žádoucí reflektovat kvalitativní rozdíl mezi bezdomovci *Bez bytu* a bezdomovci *Bez střechy*. V prvním případě existuje potenciální možnost získání plných práv k bytu (kategorie 3 – 7). V případě druhém bývá tato perspektiva zpravidla minimální (kategorie 1 – 2).

Jako vhodné pojmy pro označení cílové skupiny, respektive fenomenu byly celou diskusní skupinou vnímány pojmy bezdomovec a bezdomovství. Spíše než hledání alternativ k těmto pojmům by proto bylo spíše žádoucí patřičným způsobem upravit český právní řád a usilovat o změnu vnímání obou pojmů veřejností. V případě potřeby může být v rámci debaty konzultován Ústav pro jazyk český.

M. Barták ze skupiny W. M. Edgara: Souhrn diskuse: Patří do kategorie 1 squateři? Patří do definice v kategorii 2 stanové městečko? Pro azylanty v kategorii 5 je jiná legislativa. Dětské domovy do kategorie 6 rozhodně ano. Pro kategorii 7 je odlišné chápání v ČR a zahraničí. Zůstává problematika holobytů.

2. Diskuse

V závěrečné diskusi kladli účastníci dotazy hostům. Profesor Edgar vyjasnil pojmy z pracovní tabulky přehledu ETHOS 2006 a odpovídal na otázky. Vysvětlil, že je tady otázka jazyků a lingvistiky vůbec, a také konceptů, které se vážou k jednotlivým pojmům. Samozřejmě je otázka definic a jednotlivých kategorií, protože zatím byly definovány jenom v angličtině a francouzštině, ne v jiných jazycích.

Rád bych vysvětlil jeden nebo více pojmů z těch kategorií: Operační kategorie 4 *Osoby v ubytovnách pro ženy*. Byly tím míněny ženy, které jsou na útěku před domácím násilím a zneužíváním. V mnoha zemích je tato oblast oddělena od oblasti bezdomovství. V Británii ji nazýváme útočiště pro ženy, ale tento termín není dobře zpracovatelný v jiných jazycích, použili jsme pojem ubytovny pro ženy, proto tady může vzniknout určitá nejasnost. Takže my bychom v operační kategorii 3 *Osoby v ubytovnách pro bezdomovce* zahrnuli všechny, jak muže tak ženy. To v tomto přehledu nebylo, ale myslím, že tento druh zařízení existuje v dostatečně mnoha zemích, abychom ho zařadili pod operační kategorii 4.

Další věc, v generické (druhově) definici bychom chtěli mít pojmy takového charakteru, aby se daly aplikovat ve všech zemích, to znamená, aby byly dostatečně všeobjímající a jasné pro kteroukoliv zemi. Některé návrhy, které jsme tady slyšeli, by spíše spadaly do národní subkategorie, než abychom měnili přímo generické definice. Ale ani tyto generické definice nejsou konečné. Je to pracovní dokument, jsme otevření pro to, aby se i v tomto dělaly úpravy, aby se tento seznam definic dal uplatnit ve všech zemích.

Jak to chápu, tak v operační kategorii 6 by měla být třetí subkategorie, kterou bych pracovně nazval jako *Dětská zařízení* nebo *Zařízení péče o děti* ať už jsou to dětské domovy, pěstounská péče nebo zařízení pro děti. Do generické kategorie bychom zařadili jeden termín a národní subkategorie by byly zvlášť, ať už je to institucionální péče nebo třeba pěstounská péče.

Jednoznačně jsme si dnes ukázali, že jedna z kategorií, na kterých musíme ještě hodně pracovat, je operační kategorie 7 s podporovaným bydlením. V letošní zprávě o bezdomovství, kterou jsme připravovali pro FEANTSA, je asi čtyřstránkové vysvětlení, jak jsme se dostali k těm čtyřem subkategoriím. Uvědomujeme si, že v tomto bodě našim generickým definicím leccos schází

k dokonalosti. Ale v definici generických kategorií jsme se odkazovali na ty tři sféry vyloučení, jak jsem o nich hovořil dopoledne. Kromě toho jsme se dívali, jaká zařízení a služby existují v různých zemích, takže jsme se snažili koncepční myšlenku sladit s tím, co už skutečně existuje a dostat se k nějakým definicím, které by to vyjadřovaly obojí.

Generická definice	Fyzická doména	Právní doména	Sociální doména
rezidenční péče nebo podporovaná ubytovna (pro bezdomovce)	společné bydlení	žádný právní nárok na prostor ve výlučném vlastnictví	podpora plánovaná v zařízení
vyčleněné podporované ubytování	vyčleněné podporované ubytování	ubytování se váže k podpoře	plánovaná podpora v zařízení
přechodné ubytování s podporou	ubytování (sdílené nebo samostatné)	dočasný nebo přechodný pronájem	podpora plánovaná, nepravidelná nebo v zařízení
ubytování s podporou (pro nové zabydlení osob bez domova)	samostatné bydlení určené pro cílovou skupinu	pronájem či smlouva o užívání	nepravidelná podpora

Tabulka 2 *Generická definice podporovaného ubytování poskytovaného bezdomovcům nebo bývalým bezdomovcům¹*

Stručně bych prošel čtyřmi generickými definicemi, a co jsme jimi mysleli. V budoucnu budu muset ještě promluvit s panem Hradeckým a jeho prostřednictvím i s pracovní skupinou, abychom to rozpracovali podrobněji. Pokud se podíváme na první definici, hovoříme o bezdomovcích, o lidech bez domova, ne třeba o starých lidech, o lidech, kteří potřebují dlouhodobou podporu všeobecně ve společnosti (Tabulka 2).

- V kategorii 7.1 jsme uvažovali o lidech, kteří jsou bez domova už dlouhou dobu, o zařízeních, která známe z Holandska, Dánska, Velké Británie, o lidech, kteří jsou v ubytovnách, azylových domech 10, 15 let, dožili se tam stáří a potřebují větší podporu, než kterou mohou dostat v klasických azylových domech.
- Podporovaným bydlením 7.2 jsme mysleli ubytování, kde je podpora poskytována na místě v tom ubytování, lidé se tam nastěhují na dlouhé období a přijímají podporu přímo v rámci ubytování. Mohlo by to být to, čemu říkáte tréninkové bydlení. Idea je ta, že lidé postoupí do trvalého bydlení, když bylo shledáno, že jsou schopni udržet a dokážou žít v normálním trvalém bydlení.
- Přechodné bydlení s podporou 7.3, tady jde o určitý proces – z azylového ubytování do přechodného ubytování, a potom do trvalého bydlení. V Portugalsku je pro toto podmínkou, že mají trvalé zaměstnání.
- Trvalé bydlení s podporou 7.4, tím se myslí, že je to trvalé, samostatné bydlení a člověk přijímá podporu třeba několik hodin týdně. Lidé, kteří přichází z protidrogového léčení nebo pěstounské péče do svého vlastního bydlení a je jim poskytována podpora několik hodin týdně zvenčí.

To, čemu jsme se chtěli dopracovat a zatím to nebylo příliš úspěšné, byla taková téměř institucionální péče v prvním bodě, potom přímo za tím účelem zřízená zařízení, jak je to v bodě 7.2, dále přechodné ubytování 7.3 a vlastní ubytování s podporou zvenčí 7.4 (Tabulka 3). Ty definice nevyjadřují přesně, o jakou službu nebo o jakou podporu jde, snažili jsme se kategorie takto logicky rozčlenit. U bodu 7.1 bych uvedl jako příklad projekt fungující v Řecku. Lidé přicházející z psychiatrického léčení se dostanou do takové léčebny uprostřed společnosti. Je to chráněné bydlení, kde lidé s určitou formou podpory a péče žijí přímo ve společnosti, ale je to téměř instituce.

¹ Podle B. Edgar, H. Meert, Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness, FEANTSA 2005.

		Normalizace životního stylu	
		Ano	Ne
Normalizace ubytovacích podmínek	Ano	<ul style="list-style-type: none"> - jednotlivci bez domova s potřebou podpory - rodiny bez domova s potřebou podpory 	<ul style="list-style-type: none"> - ohrožení mladí lidé, mladí lidé opouštějící péči - ženy ohrožené domácím násilím - uprchlíci (oběti mučení)
	Ne	<ul style="list-style-type: none"> - psychické potíže - problémy s alkoholem - problémy s drogami - propuštění vězňů s rizikem recidivy 	<ul style="list-style-type: none"> - kočovníci - HIV, AIDS - mladiství rodiče

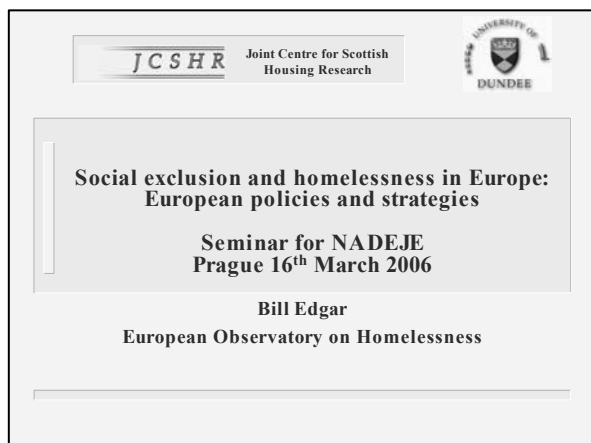
Tabulka 3 Podporované ubytování pro bezdomovce²

Generické definice budou vyžadovat ještě hodně práce, ale doufám, že teď už chápete, proč jsme to takto rozčlenili a samozřejmě u podporovaného bydlení se nám nejednalo o finanční podporu pro nějaké sociální byty.

Je zde otázka integrace nebo reintegrace do společnosti. Víím, že integrace jako taková je pro nás konečným cílem, který máme mít na mysli, ale zároveň si uvědomujeme, že jsou lidé, kteří se k tomu nedopracují a budou pořád potřebovat žít v určitém konceptu, který je pro ně vhodný. Pokud jde o terminologii, a pokud mluvíme o tom, zda říkat klienti, uživatelé služeb nebo občané, myslím, že je nutné, aby termín byl vždy inkluzivní nebo zahrnující, nikoliv vylučující. V Británii už neříkáme mentálně retardovaní ale lidé s poruchou učení, to je inkluzivní.

² Podle Ingrid Sahlin 1999, in: B. Edgar, H. Meert, Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness, FEANTSA 2005.

3. Referát - Bill Edgar

Sociální vyloučení a bezdomovství v Evropě
Evropské politiky a strategie

Seminář Praha 16. března 2006

Bill Edgar
Evropská observatoř bezdomovství

Přehled prezentace

- strategie sociální inkluze EU
- bezdomovství - zlepšování znalosti
- koncepční model ETHOS
- soubor nástrojů FEANTSA

Strategie sociální inkluze

Uvádět do praxe postupy s cílem

- poskytnout všem přístup ke slušnému a zdravému bydlení
  - předcházet životní krizi - bezdomovství
- Společná zpráva o inkluzi (2005 - 2007)**
- rozvíjení ucelenějších postupů pro řešení problematiky bezdomovství
- Rada ministerstev sociálních věcí**
- otázka bezdomovství jednou ze 6 priorit

Social Inclusion Objectives

- Access to housing
  - Decent
  - Affordable
- Vulnerable Groups
  - Young (old)
  - Prison discharge
  - Domestic violence
  - Mental Health
  - Addiction
  - Debt
  - Asylum / refugees
- Mobilise all actors
  - National / Regional / Local
  - Housing / Health / Social
  - Public / NGO

Cíle sociální inkluze

Přístup k bydlení	slušné, finančně dostupné
Zranitelné skupiny	mladí (staří), propuštění z výkonu trestu, domácí násilí, psychické poruchy, závislosti, dluhy, azylanti, uprchlíci
Mobilizace všech aktérů	národní, regionální, místní, bytové, zdravotnické, sociální, veřejné, NNO

Community Action Programme

1. **Improving Knowledge**
  - > identification of different types of homelessness
  - > measurement of homelessness :
2. **Developing integrated policy approaches**
  - > Comprehensive
  - > Multi-dimensional
  - > Rights based
3. **Involvement of all relevant authorities and actors**
  - > Political commitment
  - > Multi-agency working

Komunitní akční program

- Zlepšování znalosti
- Rozvoj integrovaných metodických postupů
- Zahrnutí všech příslušných úřadů a aktérů

NAPs/Inclusion - Review

- Identification of key problems
- Translate into effective policies and action
- Set out specific targets
- Periodic assessment
  - monitoring progress /assessment of impact
  - enhance timetables and relevance of data

NAP pro sociální inkluzi - zhodnocení

- Identifikace klíčových problémů
- Promítnutí do účinných strategií a akcí
- Určení konkrétních cílů
- Periodické hodnocení

Factors leading to Homelessness

CAUSES	FACTORS	TRIGGERS	SUPPORT FOCUS
STRUCTURAL	Poverty	Debts	PREVENTION
	Unemployment Housing	Financial Crisis Eviction (arrears) Eviction (behaviour)	
INSTITUTIONAL	Institutional Living Foster / State Care Prison Experience Armed Forces	Leaving care	HOUSING FOCUS
		Leaving Care Leaving prison Forces discharge	
RELATIONSHIP	Abusive relationship (childhood) Abusive relationship (with a partner) Family Breakdown (death or separation)	Leaving family home	↑ CARE FOCUS ↓
		Fleeing violent relationship Coping with living alone	
PERSONAL	Mental illness Learning Difficulty Drug Dependency Alcohol Dependency	Deterioration / illness episode	REINTEGRATION
		Support breakdown Substance Misuse Substance Misuse	

Faktory vedoucí k bezdomovství

Strukturální

Institucionální

Vztahové

Osobnostní

Official Data Sources – EU-15

Rough Sleeper Surveys	Ireland, Italy, UK, France, Netherlands (cities)
Housing / Homeless Estimates	Finland, Ireland, Sweden UK
Registers / Local Authority Application	Denmark, Netherlands, UK
None	Austria, Belgium, Portugal, Spain, Luxembourg, Greece, Germany

Oficiální zdroje dat – EU-15

Sčítání osob spících venku

Odhady bydlících / bezdomovců

Registry / místní úřady

Žádné údaje

Improving Knowledge

European Typology of Homelessness and Housing Exclusion - ETHOS

1. *Rooflessness*;
2. *Houselessness*;
3. Living in *insecure* housing;
4. Living in *inadequate* housing.

This definition suggests:

- A continuum of situations;
- Homelessness is not a static problem but a process;
- Homelessness is not limited to physical housing problems.

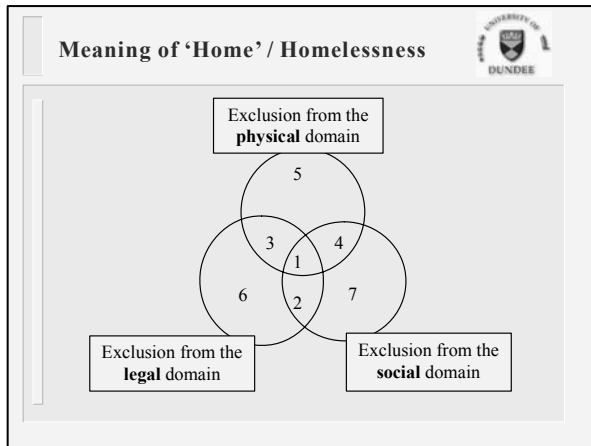
Zlepšování znalostí

Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení - ETHOS

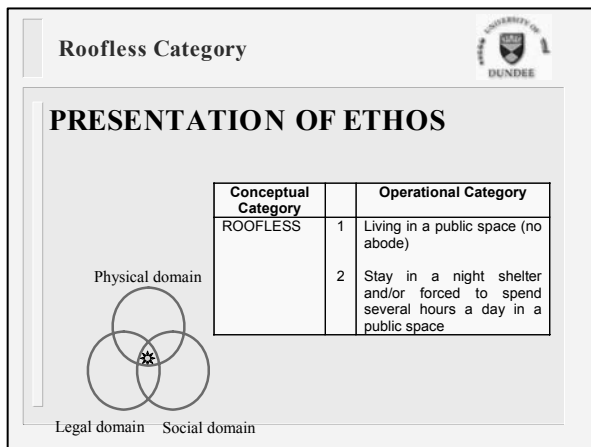
1. *bez střechy*;
2. *bez bytu*;
3. život v *nejistém* bydlení;
4. život v *nevyhovujícím* bydlení.

Z této definice vyplývá:

- spojitost situací;
- bezdomovství není statický problém, ale proces;
- bezdomovství se neomezuje na fyzický problém s bydlením.

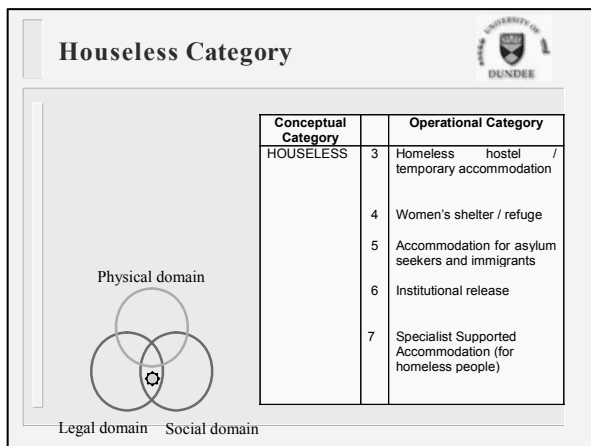

Význam slova *domov* / bezdomovství

Kategorie *Bez střechy*

viz *ETHOS*, str. 32-33

Kategorie *Bez bytu*

viz *ETHOS*, str. 32-33

Insecure Housing

Physical domain

Legal domain Social domain

Conceptual Category	Operational Category
INSECURE HOUSING	8 Non-tenancy
	9 Eviction Order
	10 Violence

Nejisté bydlení

viz ETHOS, str. 32-33

Inadequate Housing

Physical domain

Legal domain Social domain

Conceptual Category	Operational Category
INADEQUATE HOUSING	11 Temporary structure
	12 Unfit Housing
	13 Extreme Overcrowding

Nevyhovující bydlení

viz ETHOS, str. 32-33

FEANTSA Toolkit

▪ Evidence based	▪ Research / Data
▪ Comprehensive	▪ Emergency ▪ Integration ▪ Prevention
▪ Multi-dimensional	▪ Inter-departmental ▪ Inter-agency
▪ Rights-based	▪ Right to housing
▪ Statutory	▪ Legislation

Soubor nástrojů FEANTSA

Podklady	výzkum, data
Komplexní	krize, integrace, prevence
Vícerozměrný	meziresortní, mezi-agenturní
Založený na právech	právo na bydlení
Vyplyvající ze zákona	legislativa

FEANTSA - Toolkit

- **Participatory**
  - All actors
  - Homeless people
- **Sustainable**
  - Funding
- **Needs-based**
  - Changing Profiles
- **Realistic objectives**
  - Targets
- **Local delivery**
  - Public / NGO

Soubor nástrojů FEANTSA

Participační	všichni aktéři, bezdomovci
Udržitelný	financování
Založený na potřebách	mění se profily
Realistické cíle	cíle
Poskytování v místě	veřejné / NNO

4. Referát - Ilja Hradecký

Zkušenosti s typologií ETHOS a pokus o její aplikaci v podmínkách ČR

Ilja Hradecký

Smysl typologie a definice

- Vzájemné pochopení v jasně dohodnutých pojmech
- Zkoumat jen pojmenované a vymezené jevy
- Kvantifikace v kategoriích
- Koncepce sociální politiky
- Zaměření sociálních služeb
- Rehabilitace pejorativního vnímání bezdomovců

Národní zpráva 2005 pro EOH

1. Statistický přehled
  - a) sčítání lidu, domů a bytů (k 1. 3. 2001)
  - b) sčítání bezdomovců v Praze (19. 2. 2004)
  - c) poskytovatelé sociálních služeb (jaro 2005)
  - d) informace MPSV (květen 2005)
  - e) další zdroje (internet, tisk)
2. Politický přehled
3. Databáze výzkumu

ETHOS 2005

- **BEZ STŘECHY** (roofless) = spaní venku nebo v noclehárně - zjevné bezdomovství
- **BEZ BYTU** (houseless) = skryté bezdomovství + ubytování s podporou
- **NEJISTÉ BYDLENÍ** = bydlení v provizoriu, dočasné, pod násilím
- **NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ** = nestandardní, nevhodné, neobyvatelné, přelidněné

ETHOS 2005 - problémy (1)

- **ZJEVNÍ BEZDOMOVCI** (roofless):
  - sčítání bezdomovců
  - odhady poskytovatelů
- Nejsou údaje z komerčních ubytoven
- **SKRYTÍ BEZDOMOVCI** (houseless):
  - sčítání bezdomovců
  - odhady NNO poskytovatelů
  - služby podporované MPSV
- Nejsou údaje o dočasném a podporovaném bydlení
- Kusé údaje o cizincích
- Kusé údaje o lidech v institucích

ETHOS 2005 - problémy (2)

- **NEJISTÉ BYDLENÍ:**
  - sčítání 2001 (podnájemníci)
- Nejsou údaje o nájemním bydlení na dobu určitou
- Nejsou údaje o bydlení bez právního nároku
- Kusé údaje o hrozbě soudního vystěhování
- Kusé údaje o bydlení pod domácím násilím
- **NEPŘIMĚŘENÉ BYDLENÍ:**
  - dobré údaje ČSÚ ze sčítání 2001
    - mobilní obydlí
    - nouzové bydlení
    - rekreační chyty a chalupy
    - přelidněné byty
  - nejsou údaje o bydlení ve squatech

ETHOS 2006

- Možnost uplatnění národní subkategorie
- Zjednodušení kategorie „bez střechy“ (roofless)
- Zjednodušení kategorie azylového ubytování pro muže a ženy
- Upřesnění subkategorií u nejistého a nevyhovujícího bydlení

ETHOS a česká typologie

- Je typologie ETHOS aplikovatelná v českém prostředí?
- Vyhovují koncepční kategorie?
- Vyhovují operační kategorie?
- Budeme potřebovat národní subkategorie?

- Ano => formulujeme definici v souladu s ETHOS

Problematické pojmy

- bezdomovec, bezdomovkyně, bezdomovci
- osoba, osoby bez přístřeší
- bezdomovství, bezdomovectví, ...
- azyl, azylový dům (azylové ubytování)
- noclehárna, nocležna, nocležiště

BEZDOMOVEC

PRO:

- výstižný pojem
- pojem veřejnosti známý
- jednoslovný pojem

PROTI:

- v legislativě obsazeno
- je stigmatizující, vzbuzuje negativní emoce
- veřejnosti splývá se skupinou *bez střechy*

OSOBA BEZ PŘÍSTŘEŠÍ

PRO:

- relativně „volný“ pojem
- legislativou je již sporadicky používán

PROTI:

- vymezuje jen úzký okruh dotčených osob
- pojem *přístřeší* je legislativně obsazený
- příliš dlouhý
- veřejností nepřijatý a těžko přijatelný

AZYL, AZYLOVÝ DŮM

PRO:

- pojem je již používán legislativou
- veřejností přijatý

PROTI:

- pojem *azylový* a *azyl* je legislativně obsazený

Jak vytvořit definice

- Ujasnit si smysl a účel definic
- Mít na paměti kompatibilitu s ETHOS
- Zvolit pojmenování pro každou kategorii a subkategorii
- Definičně ohraničit každou (sub)kategorii
- Brainstorming (extrémní případy)
- Hledat konsensus

BEZ STŘECHY

	Operační kategorie		Generická (druhová) definice	Národní sub-kategorie
1	Osoby přežívající venku	1.1	Spaní venku (bez možnosti 24hodinového ubytování) / bez střechy	
2	Osoby v noclehárně	2.1	Noclehárna	

BEZ BYTU

	Operační kategorie		Generická (druhová) definice	Národní sub-kategorie
3	Osoby v ubytovnách pro bezdomovce (azylových domech)	3.1 3.2	Azylový dům Psychická ubytovna	
4	Osoby v ubytovnách (azylových domech) pro ženy	4.1 4.2 *	Azylový dům pro ženy Azylový dům pro matky s dětmi (**)	*)
5	Osoby v ubytovnách pro imigranty	5.1 5.2	Prechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl) Ubytovny pro migrační pracovníky	
6	Osoby opouštějící instituce	6.1 6.2 6.3 *	Voznice Záchranná zařízení Ochrana domovů	*)
7	Uživatelé podpory v bydlení	7.1 7.2 7.3 7.4	Bydlení na půli svazu Podporované bydlení Prechodné bydlení s podporou Trvalé bydlení s podporou	*)

NEJISTÉ BYDLENÍ

	Operační kategorie		Generická (druhová) definice	Národní sub-kategorie
8	Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1 8.2 8.3 8.4	Prechodné bydlení u příbuzných nebo přátel Bydlení bez právního nároku Nezakonné obsazení budovy Nezakonné obsazení pozemku	*) podnájem?
9	Osoby ohrožené vysídlením	9.1 9.2	Výpověď u nájemního bytu Propadnutí vlastnictví bytu	
10	Osoby ohrožené domácím násilím	10.1	Policejné zadržování domácí násilí	

NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ

	Operační kategorie		Generická (druhová) definice	Národní sub-kategorie
12	Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1	Bydlení v prostředí (obsazení) označeném podle národní legislativy jako nevhodné	*)
13	Osoby žijící v prechodném bytě	13.1	Národní norma definující prechodnost	*)

Pracovní skupina

- úkol: formulovat českou typologii a definici
- význam: lokální - národní - evropský
- počet členů: max. 6
- způsob práce: elektronicky, osobně
- oponentura: poskytovatelé, veřejná správa, výzkum
- prezentace výsledků: závěrečný seminář
- termín ukončení: září 2007

III. Průběh realizace

1. Pracovní skupina

Zadání projektu předpokládalo vytvoření pracovní skupiny pro řešení Aktivitu 1 Definice a typologie, pracovní skupina měla být nejvýše šestičlenná. Na úvodním semináři byla veřejně vyhlášena výzva k účastníkům i dalším odborníkům k účasti v ní. Pracovní skupina se ustavila v tomto složení:

Ilja Hradecký, Naděje, garant aktivity 1,
Miroslav Barták, Centrum sociálních služeb Praha,
David Cveček, Sdružení azylových domů,
Pavel Ondrák, Armáda spásy a Sdružení azylových domů,
Pavel Pěnkava, Úřad městské části Praha 1,
Petra Ruzsová, Slezská diakonie.

Administrátorkou aktivity se stala Dana Zahradníková z Naděje. Schůzek se pravidelně účastnili pracovníci MPSV, do dubna 2007 Michael Kuna, od dubna 2007 Klára Holanová. Na některé schůzky přicházeli také další odborníci z praxe i teorie práce s bezdomovci a výzkumu. V průběhu realizace byly přeloženy pracovní texty z publikací Evropské observatoře bezdomovství, které vydala FEANTSA.

2. Časový přehled realizace

Pracovní skupina se setkala ke konzultacím celkem pětkrát. Mezi setkáními komunikovala elektronickou poštou. Na třech workshopech, kterých se v budově MPSV účastnilo 12 - 16 odborníků různých profesí a různých míst, představila pracovní skupina postup prací a získávala podněty pro svou další práci.¹

do 3. 2006 Příprava
16. 3. 2006 Úvodní seminář na Magistrátu hlavního města Prahy za účasti profesora Williama M. Edgara
9. 6. 2006 Pracovní skupina v Naději si definovala úkoly pro dobu realizace projektu a začala se podrobně zabývat zejména operačními kategoriemi 1 – 4 a 6
21. 9. 2006 Workshop v budově Ministerstva práce a sociálních věcí
5. 12. 2006 Pracovní skupina v Naději
5. 2. 2007 Workshop v budově Ministerstva práce a sociálních věcí
20. 3. 2007 Pracovní skupina v Naději
16. 4. 2007 Workshop v budově Ministerstva práce a sociálních věcí
25. 4. 2007 Pracovní skupina v Naději
22. 5. 2007 Pracovní skupina v Naději
29. 5. 2007 Závěrečný seminář na Magistrátu hlavního města Prahy
6. – 8. 2007 Práce na publikaci Aktivitu 1

Mezi jednotlivými schůzkami a workshopy komunikovala pracovní skupina elektronickou poštou.

3. Průběh realizace

Pracovní skupina se nejprve soustředila na operační kategorie 1, 2, 3, 4, 6, které se vztahují na osoby nejvíce ohrožené sociálním vyloučením. Již před první schůzkou si členové kladli otázky a promýšleli, kdo jsou lidé z generické definice 1.1 spaní venku:

- kde venku: na chodníku, v parku, na lavičce?
- v podchodu, na nádraží?
- pod mostem, v jeskyni, v kanále?
- taky v tramvaji?

---

¹ Jmenný seznam všech účastníků je v příloze.

- ve stanu? v zemnici? ve vlastnoručně zbudovaném přístřešku?
- v opuštěné kanalizační skruži?
- v nepoužívané garáži? v jiné opuštěné stavbě (nebytové)?
- nepatří něco z toho do generické definice 11.2? kde pak bude hranice mezi bydlením a přespáváním?
- kde ještě?

Další operační kategorie:

- Do generické definice 2.1 zařadíme noclehárny pro bezdomovce. Ještě něco?
- Do generické definice 3.1 patří azylové domy pro muže, ženy, matky s dětmi, rodiny, dvojice (s výjimkou azylů pro zneužívané a týrané ženy). Umíme si poradit s generickou definicí 3.2? Když ano, co k ní přiřadíme?
- Generická definice 4.1 zahrnuje ženy skrývající se před násilím.
- Je návrh doplnit do ETHOS v operační kategorii 6 ještě generickou definicí 6.3 Dětské instituce (Children institutions), v našich podmínkách pak by mohly být subkategorie.

Na první společné schůzce 9. 6. 2006 proběhla diskuse mezi jednotlivými členy pracovní skupiny. Byly stanoveny oblasti, na které by se měla pracovní skupina zaměřit a konkrétní úkoly pro jednotlivé členy. Diskutované oblasti a stanovení úkolů:

- Zaměřit se v činnosti pracovní skupiny na kategorie 1 – 4 a 6 (dle ETHOS).
- Proběhla diskuse nad generickou definicí 1.1 spaní venku – pracovní skupina si stanovila nutnost vymezit pojem bydlení, resp. co je ještě bydlení, a co jím už není.
- Specifikovat generickou definicí 2.1 noclehárny, co vše zařadit do této kategorie mimo nocleháren pro bezdomovce. Mnoho osob přespává, především zimním obdobím, v místnostech kde mají k dispozici pouze židli, je to také noclehárna?
- Osoby bydlící v komerčních ubytovnách zařadit do kategorie 3.1 a 3.2.
- Nutnost specifikovat jednotlivé subkategorie.

Účastníci workshopu 21. 9. 2006 se zaměřili na diskusi k vymezení jednotlivých pojmů s použitím tabulky Sedm teoretických domén bezdomovství² (viz Tabulku 1 na str. 10) a typologie ETHOS, verze 2006.

- Generická definice 3.2 Přejícná ubytovna (podle výkladu B. Edgara je to jeho nutnost, nemá jinou možnost kam jít, nemá jiné trvalé bydliště. Nemá možnost dosáhnout na jiný, lepší typ bydlení).
- Generická definice 5.1 a 5.2 se v ČR se nevyskytuje v takové podobě jako v cizině.
- Operační kategorie 6. Osoby opouštějící instituce: V ČR zákony neumožňují, aby člověk neměl kam jít, je mu zajištěno nějaké ubytování. Lze počítat v jiných kategoriích.
- Generická definice 6.3 Dětské instituce: I. Hradecký navrhl B. Edgarovi doplnění této generické definice, ten se pokusí prosadit, aby se dětské instituce jako generická definice doplnily.
- Generická definice 7.1 Bydlení na půli cesty: Lze do češtiny přeložit i jinak, námět pro pracovní skupinu.
- Operační kategorie 9. Osoby ohrožené vystěhováním: MPSV chce zapojit obce, aby informovaly o výpovědích z nájemních bytů nebo o propadnutí vlastnictví bytu.

Mezi účastníky workshopu byli přítomni pracovníci MPSV a MMR, a také velkých měst. Pracovní skupina naslouchala názorům a připomínkám přítomných.

V písemné diskusi po prvním workshopu a na své schůzce 5. 12. 2006 probírala pracovní skupina otázky:

- Generická definice 3.1: rozhodování, zda je účelné členění podle návrhů na 3.1.1 AD pro muže, 3.1.2 AD pro ženy, 3.1.3 AD pro rodiče s dětmi, 3.1.4 AD pro děti v krizi (bez rodičů) a 3.1.5 AD pro (úplné) rodiny. V případě, že ano, tak jaký to bude mít význam (kromě statistického), když ne, tak proč.
- Generická definice 3.2: podle koncepce ETHOS sem jednoznačně patří bezdomovci ve veřejných (komerčních) ubytovnách, tedy v ubytovnách, které nemají vztah k zákonu o sociálních službách. Jinou věcí je metodika kvantifikace, zda je v českých podmínkách vůbec možná nebo ne.
- Mluvili jsme také o zařízeních sociální rehabilitace, zda je také zařadit (snad do 3.1)?

² Tabulka Sedm teoretických domén bezdomovství je přeložena z publikace Fifth Review of Statistics on Homelessness in Europe FEANTSA 2005.

- Generická definice 6.1: dohodnuto, že bude bez členění (byl návrh na členění podle časové souslednosti vězení a ztráty bydlení).
- Generická definice 6.2: byl silně podpořen návrh na členění 6.2.1 psychiatrická zdravotnická zařízení a 6.2.2 ostatní zdravotnická zařízení.
- Generická definice 6.3 zařízení pro děti: zda je členit (podle důvodu?, podle typu zařízení?)

Na workshopu 5. 2. 2007 seznámila pracovní skupina účastníky s výsledky své práce. Přijala nové náměty ke koncepčním kategoriím *Nejisté bydlení* a *Nevyhovující bydlení*. Mezi účastníky workshopu byli opět přítomni pracovníci ministerstev a významných měst.

Pracovní skupina na své schůzce 20. 3. 2007 definovala návrh národních subkategorií v operačních kategoriích 1 – 8. Diskuse byla vedena také o ženách v budoucích pobytových intervenčních centrech. Pracovní skupina konstatovala, že nemáme v generických definicích 7.1, 7.3 a 7.4 národní subkategorii.

Třetí plánovaný workshop 16. 4. 2007 byl věnován rekapitulaci činnosti pracovní skupiny s představením úplného pracovního návrhu typologie ETHOS s národními subkategoriemi. Pracovní skupina naslouchala názorům a připomínkám účastníků s cílem získat podklad pro dokončení typologie ETHOS pro české prostředí. Účastníky workshopu byli opět lidé z terénu, pracovníci sociálních služeb, z výzkumu a pracovníci ministerstev a velkých měst. Rozvinula se diskuse nad českou terminologií. Společenským problémem je také terminologie sociálního bydlení, které je v různých zákonech definováno různým způsobem. Otázkou zůstává, jak zařadit holobyty, když v některých jde o bydlení, v jiných jen ubytování zpravidla na dobu určitou.

Pracovní skupina na svých schůzkách 25. 4. 2007 a 22. 5. 2007 dopracovala českou typologii ETHOS včetně komentáře k národním subkategoriím. Přitom vzala v úvahu připomínky účastníků workshopu. Dále schválila obsah publikace a připravila program závěrečného semináře.

4. Terminologie

Navrhnout českou terminologii se ukázalo velmi složitým, zejména v pojmenování osoby, která ztratila nebo nikdy nezískala domov, resp. bydlení. Na jedné straně je slovo *bezdomovec* širokou veřejností běžně užívané. Na druhé straně je právní řeč, která se vzdaluje běžně užívanému jazyku obyvatel, když slovo *bezdomovec* je pojmem pro osobu bez státního občanství.³

Při rozhovoru s lidmi nezúčastněnými slovo *bezdomovec* evokuje jen stav lidí podle generické definice 1.1, a to zejména těch, kteří nevyhledávají kontakt se sociálními službami. Těžko se vysvětluje úředníkům a voleným představitelům na všech úrovních, že *bezdomovec* může být čistý člověk s kravatou, který chodí pravidelně do zaměstnání, od jiných lidí ho odlišuje jen to, že nemá domov. Konsensuálně byl i přesto vysloven názor, že se bez termínu *bezdomovec* neobejdeme, přestože v sobě může mít negativní konotace. Označení *bezdomovec* lze ovšem vnímat jako stigmatizující a vylučující. Nespornou a velmi významnou výhodou je, že jde o zavedený jednoslovný pojem. Bude však nutno toto slovo ve veřejnosti rehabilitovat.

Pracovní skupina s vědomím výše uvedeného, se přidržela tohoto užívaného pojmu. Jeho výhodou také je, že má vazbu na označení společenského jevu označovaného jako *bezdomovství* nebo *bezdomovectví*.

V některých zemích je pojem *bezdomovec* používán i v legislativních předpisech, samozřejmě se vším co to obnáší. Ve vztahu k veřejné správě lze zpracovat a nabídnout ucelenou typologii typu „*bezdomovec* je osoba, která ...“ Pak ovšem může nastat problém, a také nastává, že někteří *bezdomovci* nedosáhnou na pomoc, protože jejich životní situace se do slovního vymezení nevejde. Pak se podle definice rozlišují „*zákonní*“ a „*nezákonní*“ *bezdomovci*.

---

³ Termín *bezdomovec* se v běžné řeči v tomto smyslu vůbec nepoužívá, ani se tak nechápe. Slovo *bezdomovec* má pejorativní zabarvení, a osoby bez státní příslušnosti integrované do společnosti by je o sobě nepoužily.

Již před několika lety jsme požádali o vyjádření Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. V odpovědi na dotaz o užívání slova *bezdomec* stojí: Širší význam, který odpovídá současnému užití slova, uvádí slovník neologismů *Nová slova v češtině* (Academia, Praha 1998): *bezdomec*: 1. *kdo nemá stálé bydliště, domov (bezdomec přespával na nádraží; zřídil útulek pro bezdomovce)* 2. *kdo opustil svou zemi (domov) z důvodů politického útaku, války, přírodní katastrofy apod.; uprchlík, běželec (poskytnout nezbytnou humanitární pomoc bezdomovcům z Bosny)* 3. jako příležitostný výraz v publicistice *kdo se neorientuje v současném složitém světě techniky, záplavy informací (bezdomec informálního věku)*. Užití slova *bezdomec* tak, jak ho vymezujete, je podle našeho názoru v současnosti již běžné a ustálené. Skutečnost, že český právní řád zatím chápe bezdomovce jako osoby bez státní příslušnosti, na tom nic nemění. Nezbyvá než doufat, že dojde k úpravě.⁴

Zákon o sociálních službách⁵ zná pojem *osoby bez přístřeší*, v jednom případě je použit termín *osoby v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení*. Oba výrazy jsou umělým konstruktem, odtrženým od běžného vyjadřování. Mají jedinou výhodu, právě jen to, že jsou v zákoně o sociálních službách. Nedostatkem je, že nikde není definováno, co se rozumí pojmem *přístřeší* pro účely tohoto zákona, resp. jaký stav je *bez přístřeší*.⁶ Pojem *osoba bez přístřeší* pak ještě výrazněji evokuje postavení lidí podle generické definice 1.1 Pro svou délku žádný z těchto pojmů nemá naději, aby byl přijat širokou veřejností. Občanský zákoník zná pojem *přístřeší*, ale ve zcela odlišném významu než zákon o sociálních službách⁷.

Z používaných pojmů lze připomenout *osoba bez domova*, věcně přesnější než *osoba bez přístřeší*, méně stigmatizující než *bezdomec*. Jeho nevýhodou však je víceslovné vyjádření, které má malou naději, aby je široká veřejnost přijala. Tento termín neobsahuje žádná právní norma.

Zcela nepřijatelné jsou normalizační formulace *občané společensky nepřizpůsobení*, nebo výraz ještě mnohem více stigmatizující a vylučující *občané společensky nepřizpůsobiví*, přestože je dosud některé starší právní předpisy dosud obsahují. Obě jsou vnímány jako diskriminační a v současné době a společnosti jsou zcela nevyhovující.

Jak se vidí sami bezdomovci

Označení *bezdomec* většina dotázaných odmítá a pokládá je za hanlivé. Přijímají je pouze z ustáleného jazyka široké veřejnosti. V pravém sloupci jsou výrazy používané v této subkultuře jako hovorový slang, v levém sloupci je ekvivalent vyjádřený běžným jazykem.

lidé bez jakéhokoliv zázemí	bezinky
osoby sociálně slabší	pouliční směs
osoby dočasně bez přístřeší	bezdřáci
lidé bez naděje	republikový oříšek
osoby v nouzi	streetpeople
osoby v sociální nejistotě	děti ulice
lidé dočasně nepřizpůsobení	tulák

Podle Pavla Pěnkavy

V posledních letech se rozšířilo slovo *holobyt* pro označení různých objektů většinou nízké kvality, a to zejména v souvislosti s vystěhováním zadlužených a jinak nepohodlných osob a domácností z obecních bytů. V těchto většinou nedůstojných obydlích se velmi liší právní postavení těchto osob a domácností, od relativní jistoty nájemní smlouvy na dobu neurčitou až po velmi nejisté krátkodobé ubytování.

⁴ Písemná odpověď na jazykový dotaz ze dne 20. 1. 2000, podepsána PhDr. Anna Černá, jazyková poradna Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR.

⁵ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

⁶ Slovník českých synonym uvádí: přístřeší (1) útulek, obydlí, byt, (2) přístřešek, dům, stavení.

⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 719.

Jiným kolizním pojmem je slovo *azylový*. Na jedné straně zákon o azylu⁸ zná azylová zařízení pro cizí státní příslušníky žádající o azyl, na druhé straně zákon o sociálních službách⁹ definuje azylové domy jako sociální službu pro *osoby v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení*, tedy pro bezdomovce.

5. Očekávání a naplnění

Pracovní skupina v průběhu realizace projektu převedla do prostředí České republiky evropskou typologii ETHOS, přitom vytvořila k jednotlivým generickým definicím národní subkategorie. Tato typologie umožní sbírat statistické údaje a porovnávat je s jinými členskými státy Evropské unie. V komentáři k ETHOS definovala charakteristické rysy bezdomovství tak, aby odpovídaly vytvořené typologii.

Při práci na české terminologii pracovní skupina nedošla k jednoznačnému konsensu, zejména při pojmenování osoby bez domova, bezdomovce. Slovo *bezdomovec* používáme nejčastěji také v této publikaci s výjimkou zejména citací zákonů, resp. odkazů na ně.

---

⁸ Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu.

⁹ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 22.

IV. Typologie ETHOS v českém prostředí

Bezdomovství lze vymezit tak úzce, že by zahrnovalo pouze osoby přežívající venku bez střechy nad hlavou, nebo může být definováno v širším smyslu. Skutečnost, že se dosud chápe bezdomovství příliš úzce, brání v přijetí a aplikaci postupů, které by vedly z bezdomovství ven. FEANTSA již řadu let prosazuje, aby bylo bezdomovství chápáno v širším pojetí, které kromě lidí bez střechy zahrnuje také osoby bez bytu a další osoby žijící v nejistém nebo nevyhovujícím bydlení nebo ubytování. Tato širší definice odráží příčiny bezdomovství a dává porozumět procesům vyloučení, které mohou vést k dlouhodobému ohrožení bezdomovstvím, i k samotnému bezdomovství.

FEANTSA vypracovala a přijala typologii bezdomovství ETHOS ve snaze odrazit různorodost zkušeností jednotlivých členských států a poskytnout jednotnější přístup k porozumění bezdomovství a vyloučení z bydlení na evropské i národní úrovni. ETHOS proto představuje kompromis různých národních perspektiv a reálných situací. Zároveň je to proces upřesňování jednotlivých kategorií typologie i jejich definic. Úkolem typologie je přispět ke zlepšení sběru a srovnávání dat. Zároveň je ETHOS nástrojem, který lze využít na národní úrovni a který může být pomocí při rozhodování o strategiích řešení bezdomovství. Jde proto o pragmatický přístup ke komplikované problematice.¹

V rámci projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR se definicí a typologií zabývala pracovní skupina ve snaze dosáhnout harmonizace s evropskou typologií ETHOS. K operačním kategoriím a generickým definicím, které jsou závazné, jsme doplňovali relevantní národní subkategorie. Ty se mohou podle potřeby dále dělit podle speciální problematiky (alkoholici, psychicky nemocní), podle cílové skupiny (minority, věk, senioři, děti, migranti), podle původu (EU × mimo EU), případně jiné se mohou slučovat. O jednotlivých subkategoriích jsme hodně diskutovali, zejména podle uspokojení lidských potřeb ve třech doménách, fyzické, právní a sociální. Měli jsme přitom na paměti, že ETHOS má dynamický charakter, že se přizpůsobuje vývoji ve společnosti a také postupnému poznávání problematiky.

Museli jsme se rovněž oprostít od svých praktických pohledů a představ. ETHOS totiž nepopisuje (sociální) služby, ale životní situace a bydlení. Taky nepopisuje příčiny bezdomovství, ani zdraví bezdomovců nebo jejich zaměstnání. Přesto jsme z praktického důvodu přihlíželi k zákonu o sociálních službách, zejména u operačních kategorií 1 – 4 a 6. ETHOS také není uspořádán hierarchicky, i když při prvním pohledu na tabulku by se tak mohl jevit. Při formulaci definic jsme museli mít na mysli, že bezdomovství je víc proces než stav nebo jev.

---

¹ Viz Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness www.feantsa.org [2006-09-26]

1. Typologie ETHOS s návrhem národních subkategorií pro Českou republiku

Konceptní kategorie	Operační kategorie		Životní situace	Generická (druhov) definice	Národní subkategorie		*
	1	2			1.1.1	2.1.1 2.1.2	
BEZ STŘECHY	Osoby přežívající venku	Osoby v noclehárně	Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorách bez možnosti ubytování	1.1.1	Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vany, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, vraky aut)	b
	Osoby v noclehárně		Noclehárna	Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny	2.1.1 2.1.2	Osoby v nízkoprahové noclehárně Osoby sezonně užívaní k přenocování prostory zařízení bez lůžek	b b
BEZ BYTU	Osoby v ubytovnách pro bezdomovce	3.1	Azylový dům pro bezdomovce	Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním	3.1.1	Muži v azylovém domě	b
					3.1.2	Ženy v azylovém domě	b
					3.1.3	Matky s dětmi v azylovém domě	b
					3.1.4	Otcové s dětmi v azylovém domě	b
					3.1.5	Úplné rodiny v azylovém domě	b
					3.1.6	Osoby v domě na půli cesty	b
3.2	Přechodná ubytovna	Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení	3.2.1	Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	b		
			3.2.2	Osoby v přísteři po vystěhování z bytu	b		
			3.3.1	Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	b		
4	Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	4.1	Pobytové zařízení pro ženy	Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím	4.1.1	Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese	a
					4.1.2	Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě	a
5	Osoby v ubytovnách pro imigranty	5.1 5.2	Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl) Ubytovny pro migrující pracovníky	Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace Osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky	5.1.1	Žadatelé o azyl v azylových zařízeních	a
					5.2.1	Migrující pracovníci – cizinci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	a
					6.1.1 6.2.1 6.3.1 6.3.2	Osoby před opuštěním věznic Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení Osoby před opuštěním dětské instituce Osoby před opuštěním péstounské péče	a a a a
7	Uživatelé dlouhodobější podpory	7.1 7.2	Pobytová péče pro starší bezdomovce Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce	Seniři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě Dlouhodobě bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce	7.1.1	Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytované v azylovém domě	b
					7.2.1	Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	b

NEJISTÉ BYDLENÍ	8	Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	8.1.1	Osoby přechodně bydlicí u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení)	a
		8.2	Bydlení bez právního nároku	Bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení budovy	8.2.1	Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)	a	
		8.3	Nezákonné obsazení pozemku	Nezákonné obsazení pozemku	8.2.2 8.3.1	Osoby v nezákonné obsazené budově Osoby na nezákonné obsazeném pozemku (zahradkářské kolonie, zemnice)	a b	
NEVYHO- VUJÍCÍ BYDLENÍ	9	Osoby ohrožené vystěhováním	9.1 9.2	Výpověď z nájemního bytu Ztráta vlastnictví bytu	Výpověď z nájemního bytu Ztráta vlastnictví bytu	9.1.1 9.2.1	Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu	a a
	10	Osoby ohrožené domácím násilím	10.1	Policejné zaznamenané domácí násilí	Případy, kdy policie zasáhla k zajištění bezpečí obětí domácího násilí	10.1.1	Osoby ohrožené domácím násilím – policejně zaznamenané případy – oběti	a
	11	Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách	11.1	Mobilní obydlí	Mobilní obydlí, které není určené pro obvyklé bydlení	11.1.1	Osoby žijící v mobilním obydlí, např. maringotka, karavan, hausböt (nemají jinou možnost bydlení)	a
			11.2	Neobvyklá stavba	Nouzový přístřešek, bouda, chatrč, barák	11.2.1	Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na pracovišti, v zahradních chatkách se souhlasem majitele	a
			11.3	Provizorní stavba	Provizorní stavba	11.3.1	Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace	a
	12	Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1	Obydlené neobyvatelné byty	Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení	12.1.1	Osoby žijící v nevhodném objektu – obydli se stalo nezpůsobilým k obývání, ale dříve mohlo být	a
	13	Osoby žijící v přelidněném bytě	13.1	Nejvyšší národní norma definující přelidnění	Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností	13.1.1	Osoby žijící v přelidněných bytech	a

* Použité zkratky v posledním sloupci – Stupeň ohrožení

a – ohrožené osoby

b – bezdomovci

2. Komentář k národním subkategoriím podle typologie ETHOS

Operační kategorie 1 Osoby přežívající venku

1.1 Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorách bez možnosti ubytování

Pracovní skupina se dlouze zamýšlela nad tím, zda rozlišovat způsoby užívání veřejných prostor, když ano, tak podle jakých kritérií. V průběhu realizace projektu přihlédla k tomu, že bezdomovství je spíš proces než stav, a došla k přesvědčení, že členění na národní subkategorie by mohlo být samoučelné. Operační kategorii tedy dále nečlenila.

1.1.1 Osoby spící venku

Jsou to osoby, které nemají možnost ukrýt se 24 hodin denně před nepřízní počasí kdekoliv uvnitř. Přežívají převážně venku s častým užíváním veřejných a veřejně přístupných vnitřních a vnějších prostor. Nemají stálé místo pro nocování. Spí převážně na krytých nebo nekrytých veřejných nebo veřejně přístupných místech (např. na ulici, pod mostem, na nádraží, na letišti, ve veřejných dopravních prostředcích, v kanálech, jeskyních, odstavených vagonech, ve stanech, garážích, prádelnách, sklepích a půdách domů, ve vracích aut), a to bez právního nároku a bez souhlasu majitele. Místa nocování častěji nebo méně často podle vnějších podmínek mění. Tyto osoby mohou být současně uživateli sociálních služeb denních center a terénních programů (streetwork) podle zákona o sociálních službách.

Rizika:

Osoby užívající veřejné nebo veřejně přístupné prostory z nedostatku vlastního osobního prostoru jsou vystavené mnoha vnějším a vnitřním rizikům:

- hlad, špatná výživa
- omezený přístup k pitné vodě
- omezený přístup k osobní hygieně
- nedostatek odpočinku a spánku
- sebezničující životospráva
- omezený přístup ke zdravotní péči
- omezený přístup k zaměstnání
- drobná neorganizovaná kriminalita z nouze
- nepříznivé počasí
- odpor veřejnosti
- znepokojování ve spánku ze strany bezpečnostních agentur, strážníků a policistů
- verbální a fyzická agrese okolí
- osoby spící venku se stávají oběťmi kriminality

Příležitosti:

- sociální služby v nízkoprahových denních centrech podle zákona o sociálních službách
- setkání se streetworkery v terénních programech (sociální služba podle zákona)
- charitativní pomoc (mimo zákon o sociálních službách)
- nabídka sezonního zimního nocování formou humanitárního útulku
- terénní pomocí (streetwork) se zabývají poskytovatelé sociálních služeb, např. Naděje, Armáda spásy, někteří členové SAD

Osobám v této kategorii se blíží postavení osob v kategorii 8.4 Nezákonné obsazení pozemku

Operační kategorie 2 Osoby v noclehárně

2.1 Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny

Původním záměrem pracovní skupiny bylo tuto kategorii nečlenit. V průběhu roku se podle sezony a počasí může počet osob v této životní kategorii výrazně lišit, proto byla doplněna zvláštní „sezonní“ subkategorie.

2.1.1 Osoby v nízkoprahové noclehárně

Osoby v nízkoprahové noclehárně podle zákona o sociálních službách² mají možnost nocování na lůžku a osobní hygieny. Noclehárna je zpravidla prvním zachytným bodem, k sociálnímu začlenění, k reintegraci v případě, že je dostupná návazná služba. Služby noclehárny neposkytují možnost 24hodinového ubytování. Mezi těmito osobami jsou však takové, které oscilují mezi kategoriemi, zejména mezi kategoriemi 1 a 2.

2.1.2 Osoby sezonně užívající k přenocování prostory zařízení bez lůžek

Tuto službu nabízejí poskytovatelé sociálních služeb ve svých zařízeních zpravidla v době, kdy klimatické podmínky znemožňují nocování venku, především v zimním období. Pobyt osob zde je legální, je to prostor vytápěný a poskytuje zpravidla možnost základní hygieny. Přenocování za podobných podmínek bývá nabízeno také v jiných prostorech bez lůžek, nejen v zařízeních sociálních služeb.

Rizika:

- nemožnost pobytu 24 hodin za den
- nejistota příští noci a s tím spojená rizika operační kategorie 1

Příležitosti:

- kontakt se sociální službou podle zákona o sociálních službách
- první přechodný stupeň k sociálnímu začlenění
- méně náročný provozní režim na nižším integračním stupni, nízkoprahovost
- noclehárny provozují poskytovatelé sociálních služeb, např. členové SAD, Armáda spásy, Naděje
- speciálním typem jsou zimní nocležny³ různého typu (mimo zákon o sociálních službách), zejména pro subkategorii 2.1.2

Operační kategorie 3 Osoby v ubytovnách pro bezdomovce

3.1 Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním

Azylový dům podle zákona o sociálních službách⁴ umožňuje pobyt v zařízení po dobu 24 hodin denně, u osob schopných práce se zpravidla předpokládá zaměstnání, hledání zaměstnání nebo příprava do zaměstnání (např. rekvalifikace).

3.1.1 Muži v azylovém domě

3.1.2 Ženy v azylovém domě

3.1.3 Matky s dětmi v azylovém domě

3.1.4 Otcové s dětmi v azylovém domě

3.1.5 Úplné rodiny v azylovém domě

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba zahrnuje poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Ubytování, případně poskytnutí stravy se poskytuje za úplatu.

Příčiny pobytu osob v azylovém domě: tíživá životní situací vzniklá např. ztrátou zaměstnání a příjmu sloužícímu k úhradě bydlení, problémy v rodinných a partnerských vztazích, problémy s alkoholem či jinými návykovými látkami, špatným zdravotním stavem, zdravotním postižením, návrat z výkonu trestu, opuštění zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, opuštění zařízení pro děti a mládež po dosažení zletilosti, opuštění zařízení pro seniory, ztráta bydlení z ekonomických důvodů (exekuce) a další.⁵

---

² Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 28.

³ Pojem „nocležna“ je zvolen pro odlišení od noclehárny podle zákona o sociálních službách.

⁴ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 22.

⁵ Metodický pokyn č. 2/2006 k zákonu č. 11/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi stanoví, že místo trvalého pobytu u osob bez přístřeší není podmínkou pro výplatu doplatku na bydlení, viz také stránky www.sluzbyprevence.mpsv.cz část dokumenty.

Z hlediska poskytovatelů sociálních služeb má svůj význam rozčlenění neúplných rodin do dvou subkategorií, na otce a matky (3.1.3 a 3.1.4).

Při kvantifikaci je žádoucí samostatně vyčíslit počet dětí ubytovaných v azylových domech.

3.1.6 Osoby v domě na půli cesty

Domy na půli cesty podle zákona o sociálních službách⁶ poskytují pobytové služby na přechodnou dobu zpravidla osobám do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež. Poskytují také služby osobám, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Poskytovaná služba zahrnuje kromě ubytování také zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Ubytovaní se poskytují za úplatu.

Rizika:

- neschopnost nebo neochota přizpůsobivosti na provozní režim
- časově omezený pobyt zpravidla nepřevyšující jeden rok
- není návaznost na vyšší integrační stupeň, např. sociální bydlení

Příležitosti:

- písemná smlouva o ubytování
- zákonná podpora sociálního pracovníka
- individuální sociální práce
- existující síť domů na půli cesty, např. členové SAD, municipality

3.2 Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení

3.2.1 Osoby ve veřejné komerční ubytovně

Jde o osoby, které využívají služeb veřejných komerčních ubytoven, protože nemají jinou možnost bydlení. Tento typ ubytování nesouvisí se zákonem o sociálních službách.

Rizika:

- samostatnost v rozhodování
- absence sociální podpory
- riziko ztráty ubytování ve finanční tísní
- není návaznost na vyšší integrační stupeň, např. sociální bydlení

Příležitosti:

- samostatnost v rozhodování
- ubytování může být dlouhodobé

Subkategorii 3.2.1 je v současné době blízka subkategorie 5.2.1.

3.2.2 Osoby v přístřeší po vystěhování z bytu

Osoby vystěhované z bytu po soudní exekuci (kategorie 9) mohou být ubytovány v tzv. přístřeší. Není to byt, může to být např. pokoj v penzionu. Délka pobytu může být určena na měsíc nebo taky jen na týden.

Rizika:

- absence sociální podpory
- riziko ztráty ubytování ve finanční tísní po vypršení doby ubytování
- není návaznost na vyšší integrační stupeň, např. sociální bydlení

---

⁶ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 23.

Příležitosti:

- samostatnost v rozhodování

3.3 Přejížděné podporované ubytování

Přejížděné podporované ubytování je podle zákona o sociálních službách určeno jiným cílovým skupinám. Přejížděné podporované ubytování pro bezdomovce není v ČR známo.

Operační kategorie 4 Osoby v pobytových zařízeních pro ženy**4.1 Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím****4.1.1 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese****4.1.2 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě**

Operační kategorie 4 popisuje postavení žen, které se ukrývají před domácím násilím. Jde o ženy, které v důsledku ohrožení zdraví či života domácím násilím odešly od svého partnera a ukrývají se v azylovém domě nebo bytě, často i se svými nezletilými dětmi. Obě subkategorie se registrují podle zákona o sociálních službách jako azylové domy⁷. Vzájemně se od sebe liší zpravidla kapacitou (na skryté adrese bývají byty), ale hlavně utajením nebo zveřejněním adresy.

Rizika:

- časově omezený pobyt zpravidla nepřevyšující jeden rok
- může dojít ke krátkodobé i dlouhodobé pracovní neschopnosti, v důsledku toho i ke ztrátě zaměstnání a existenčním problémům
- ženy často upadají do finanční tísně, jsou závislé na příjmu dávek státní sociální podpory a nemají dostatečné finanční prostředky na získání vlastního bydlení

Příležitosti:

- pomocí ženám ohroženým domácím násilím se zabývají organizace např. Bílý kruh bezpečí, který provozuje Dona centra a Dona linku, dále Acordus, Rosa, Profem, Liga lidských práv, Slezská diakonie – Elpis, Magdalenium apod.
- podpora občanských poraden, které předávají potřebné informace a kontaktní údaje
- podpora oddělení sociálně právní ochrany dětí, které předávají potřebné informace a kontaktní údaje

Operační kategorie 5 Osoby v ubytovnách pro imigranty**5.1 Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace****5.1.1 Žadatelé o azyl a azylanti v azylových zařízeních**

Na pobyt osob v azylových zařízeních se vztahuje zvláštní zákon⁸. Azylová zařízení slouží k hromadnému ubytování žadatelů o udělení azylu a azylantů za podmínek zaručujících zachování lidské důstojnosti.

Jsou tři typy azylových zařízení:

- a) Přijímací středisko slouží k ubytování cizince do doby provedení úkonů uvedených v § 46 nebo po dobu, kterou stanoví tento zákon.
- b) Pobytové středisko slouží k ubytování žadatele o udělení azylu do doby nabytí právní moci rozhodnutí o jeho žádosti o udělení azylu; ministerstvo může ve zřetelě hodném případě udělit výjimku.
- c) Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování azylantů.

---

⁷ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 22.

⁸ Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu.

Cizinec ubytovaný v přijímacím nebo pobytovém středisku má právo:

- a) na bezplatné zajištění základního hygienického standardu,
- b) na bezplatné zajištění stravy odpovídající zásadám správné výživy a zdravotnímu stavu cizince třikrát denně, v případě dětí do 15 let pětikrát denně,
- c) na lůžko a skříňku na uložení osobních věcí,
- d) přijímat návštěvy,
- e) přijímat balíčky a peníze,
- f) přijímat a na svůj náklad odesílat písemná sdělení,
- g) na nepřetržitý osmihodinový čas ke spánku,
- h) za stanovených podmínek opustit pobytové středisko.

Rizika:

- právní postavení žadatelů o azyl
- odmítnutí azylu a existenční podmínky po dobu odvolání

Příležitosti:

- sociální práce v azylových zařízeních
- azylantů dostávají byt od obcí, které za to dostávají peníze od státu (jsou tedy zvýhodněni oproti ostatním obyvatelům)
- silná ochrana ze strany státu a Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

5.2 Osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky

5.2.1 migrující pracovníci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)

V ČR není známa kategorie ubytoven pro migrující pracovníky. Zahraniční migrující pracovníci (imigranti) zpravidla využívají ubytování ve veřejných komerčních ubytovnách, ilegální migranti v segregovaných více nebo méně skrytých ubytovnách provozovaných často jejich krajany.

Rizika:

- nižší právní postavení
- ilegální imigranti ilegálně pobývající na území ČR
- závislost na šedých strukturách na hraně zákona
- nelegální práce bez smlouvy a bez zdravotního pojištění
- mzdy nižší než zákonem stanovené minimum
- riziko snadné ztráty zaměstnání
- zneužitelnost pro trestnou činnost

Příležitosti:

- migrující pracovníci si zvolili dočasný způsob života za účelem zlepšení své ekonomické situace
- možnost návratu do vlasti nebo migrace do jiné země

Subkategorie 5.2.1 je v současné době velmi blízká subkategorii 3.2.1.

Operační kategorie 6 Osoby před opuštěním instituce

6.1 Osoby ve věznicích a vazebních věznicích bez možnosti bydlení po propuštění

6.1.1 Osoby před opuštěním věznice

Jde o osoby v zařízeních pro výkon vazby nebo výkon trestu odnětí svobody před jejich propuštěním. Jsou to osoby, proti kterým je vedeno trestní řízení a je u nich nařízena vazba nebo po pravomocném odsouzení nastoupili výkon trestu odnětí svobody ve věznici a nemají po propuštění žádnou možnost bydlení.

Rizika:

- ztráta vztahového a hmotného zázemí u vězňů, kteří nejsou dostatečně informováni o aktuální situaci mimo věznici, neudržují pravidelný kontakt s rodinnými příslušníky a okolím nebo tyto vazby zcela přerušili
- neschopnost vězně efektivně jednat s úřady, organizacemi majiteli domů atp. v důsledku deficitu jejich funkční gramotnosti
- prizonizace (přivyknutí vězně k vězeňskému životu a tzv. druhému životu, ze kterého vyplývá účelové jednání, dodržování struktury pravidel vězňů, kteří nepřímo řídí chod věznice po odchodu většiny jeho personálu atd.)
- pokud nedochází k častému nebo systematickému řešení situace těchto osob, hrozí jim závažné existenční problémy
- znevýhodněný přístup na trh práce
- u odsouzených mladistvých hrozí riziko stagnace socializace v oblasti sociálních kompetencí a získávání pracovních návyků

Příležitosti:

- ze zákona o Probační a Mediační službě⁹ mají nárok na pomoc probačního úředníka a mohou ho požádat o návštěvu ve věznici
- ze zákona o sociálních službách¹⁰ mají právo na pomoc sociálního kurátora, který aplikuje metodu kontinuální sociální práce pro minimalizaci nepříznivé situace
- ze zákona o pomoci v hmotné nouzi¹¹ mají nárok na mimořádnou okamžitou pomoc, po propuštění z věznice
- využívat další nabídky nestátních organizací zabývajících se pomocí této cílové skupiny, např. Vězeňská duchovenská péče, Česká katolická charita, Emauzy ČR, u mladistvých Lata

6.2 Osoby, které zůstávají ve zdravotnických zařízeních déle, než je nutné, z důvodu absence bydlení**6.2.1 Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení**

Osoby opouštějící zdravotnická zařízení¹², ve kterých se dlouhodobě zdržovaly, jsou vystaveny rizikům, která mohou negativně ovlivnit začlenění dlouhodobě léčených osob zpět do běžného způsobu života. Jde o osoby, které opouštějí:

- léčebny pro dlouhodobě nemocné
- psychiatrické léčebny
- léčebná zařízení pro chorobné závislosti, detoxikační centra
- nemocnice

Rizika:

- ztráta vztahového a hmotného zázemí, neudržování nebo přerušování kontaktu s rodinou a blízkým okolím dané osoby
- vysoký věk
- nepříznivý zdravotní stav

Příležitosti:

- podle zákona o sociálních službách¹³ mají právo na pomoc sociálního kurátora, který pomáhá zmírnit následky nepříznivé situace

---

⁹ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a Mediační službě § 5 odst. 5

¹⁰ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92 písm. b)

¹¹ Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, § 2 odst. 6 písm. a)

¹² Pro potřeby definice rozumíme nemocnicemi zařízení, která poskytují ambulantní a lůžkovou diagnostickou a léčebnou péči, jejíž součástí jsou i nezbytná preventivní opatření (zákon 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu § 35). § 36 téhož zákona vymezuje odborné léčebné ústavy jako léčebny tuberkulózy a respiračních nemocí, psychiatrické léčebny, rehabilitační ústavy a další léčebny, ozdravovny a noční sanatoria.

¹³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92 písm. b)

- ze zákona o pomoci v hmotné nouzi¹⁴ mají nárok na mimořádnou okamžitou pomoc po ukončení léčby
- možnost využívat další nabídky poskytovatelů sociálních služeb, např. Armády spásy, Naděje, České katolické charity

6.3 Zařízení pro děti

6.3.1 Osoby před opuštěním dětské instituce

Jde o osoby, které opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči¹⁵:

- dětský domov
- dětský domov se školou
- výchovný ústav
- diagnostický ústav

6.3.2 Osoby před opuštěním pěstounské péče

Jde o osoby, které po dosažení plnoletosti opouštějí

- zvláštní zařízení pro výkon pěstounské péče
- individuální pěstounskou péči

Osoby, které opouštějí ústavní péči nebo před opuštěním pěstounské péče po dosažení zletilosti v 18 letech, se setkávají především s problémy spojenými s rozhodováním o vlastním životě. Pokud nedojde ke koncepčnímu přechodu spolupráce organizací a institucí, které se zabývají pomocí mládeži, na organizace a instituce zabývající se pomocí dospělým osobám, hrozí těmto mladistvým sociální vyloučení.

Rizika:

- problémy spojené s osamostatňováním
- problémy spojené s navazováním partnerských vztahů a zakládáním rodiny
- nedostatek finančních prostředků k řešení vlastní bytové situace
- absence návazné pomoci ze strany původní rodiny nebo známých
- nedostatečně rozvinuté sociální kompetence, které by pomohly řešit zátěžové životní situace odpovídajícím způsobem
- praktickou nepřipraveností do života a celkovou nevyzrálostí jejich osobnosti

Příležitosti:

- podle zákona o sociálních službách¹⁶ mají právo na pomoc sociálního kurátora, který pomáhá zmírnit následky nepříznivé situace
- ze zákona o pomoci v hmotné nouzi¹⁷ mají nárok na mimořádnou okamžitou pomoc po ukončení léčby
- možnost využívat další nabídky poskytovatelů sociálních služeb, např. Rozmarýna o.p.s., Proxima Sociale o. s., Naděje

Operační kategorie 7 Uživatelé dlouhodobější podpory

7.1 Senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě

7.1.1 Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytované v azylovém domě

Ubytování starších a trvale invalidních bezdomovců je možné ve specializovaném azylovém domě nebo v oddělení běžného azylového domu¹⁸. Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu

¹⁴ Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, § 2 odst. 6 písm. b)

¹⁵ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy.

¹⁶ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 92 písm. b)

¹⁷ Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, § 2 odst. 6 písm. b)

¹⁸ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, § 22.

osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba zahrnuje poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí a výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Ubytování, případně poskytnutí stravy se poskytuje za úplatu.

7.2 Dlouhodobé bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce

Tato kategorie není pro ČR relevantní. Neexistuje podporované bydlení explicitě určené pro bývalé bezdomovce.

Operační kategorie 8 Osoby žijící v nejistém bydlení

8.1 Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel

8.1.1 Osoby přechodně bydlicí u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení)

Jde o osoby, které nemají jinou možnost bydlení a u příbuzných nebo přátel bydlí z nutnosti. Toto je zpravidla časově omezeno, zpravidla bez smlouvy, s omezeným soukromím. Může to být také například bydlení v domě nebo bytě patřícím druhému z manželů po rozvodu, bydlení mladých rodin u rodičů jednoho z partnerů, bydlení u příbuzných nebo přátel po rozvodu nebo rozpadu faktické rodiny.

Rizika:

- omezené soukromí rodin může vést k různým projevům dysfunkce rodiny, např. problémy v partnerském vztahu, výchově dětí, rozpad manželství atd., ohroženy jsou zejména mladé rodiny
- u svobodných a rozvedených osob může docházet k problémům a omezením v navazování partnerských vztahů a zakládání rodiny
- negativní vliv na psychiku osob žijících v těchto podmínkách, emoční problémy, vznik různých psychických poruch, negativní vliv na psychický vývoj dítěte
- časté problémy v oblasti mezilidských vztahů

Příležitosti:

- činnost občanských a manželských poraden
- činnost nevládních organizací, např. centra pro rodinný život, poradenská centra pro rodiny

8.1.2 Osoby bydlicí v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)

Jde o osoby bydlicí v podnájmu s platnou podnájemní smlouvou, v případě, že nemají jinou možnost bydlení. Smluvní vztahy pro podnájem určuje Občanský zákoník¹⁹. Zde je nutno rozlišovat mezi bydlením v podnájmu pro absenci jiné možnosti bydlení a bydlením zejména mladých vzdělaných lidí v podnájmu v Praze a v jiných velkých městech před založením rodiny.

Rizika:

- vysoké tržní podnájemné ve velkých městech, nadměrné finanční zatížení, riziko existenční tísně
- nejistota při ztrátě příjmu
- velké riziko náhlé ztráty bydlení (ve smlouvách se často uplatňují velmi tvrdé důvody pro zánik smlouvy)
- většinou nedostatek finančních prostředků na získání vlastního bydlení

Příležitosti:

- činnost občanských a manželských poraden
- činnost nevládních organizací, např. centra pro rodinný život, poradenská centra pro rodiny

---

¹⁹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 719.

8.2 Bydlení bez právního důvodu, nezákonné obsazení budovy

8.2.1 Osoby bydlící v bytě bez právního nároku

Jde o osoby bydlící v bytě bez právního nároku, bydlení bez smlouvy, bez jakékoli právní ochrany či nároku na náhradu v případě vystěhování. Jsou to také osoby v podnájmu bez podnájemní smlouvy.

Jsou to také osoby bydlící v bytě, kdy právní důvod byl, ale odpadl, např. při bydlení ve společné domácnosti (příbuzní, zletilé děti, i známý), nájemce nebo majitel zpočátku s tím souhlasil, mohlo však dojít ke změně situace a pak může nájemce nebo majitel podat k soudu žalobu na vyklizení. Soud většinou žalobě vyhoví a rozhodne i o tom, zda vyklizení je s náhradou bytu, ubytování, přístřeší, anebo bez náhrady. Podle toho se pak odvíjí i další situace této osoby. Podobně tomu může být i při přechodu nájmu k bytu²⁰ v případě, že nebyly splněny podmínky pro přechod.

Rizika:

- velké riziko okamžité ztráty bydlení, v některých případech může vést k některým rizikům dle operační kategorie 1
- většinou nedostatek finančních prostředků na získání vlastního bydlení

Příležitosti:

- využití další nabídky poskytovatelů sociálních služeb a dalších organizací, zabývajících se pomocí této cílové skupině, např. streetwork, azylové domy, sociální kurátoři

8.2.2 Osoby v nezákonně obsazené budově

Osoby v nezákonně obsazené budově bez souhlasu majitele. Budovou může být obytný dům, tovární hala, garáže apod. Týká se také osob ve squatech, pokud nemají možnost bydlet jinde. U této subkategorie je třeba rozlišovat mezi osobami, často mladými i z dobře situovaných rodin, které si zvolily squatting jako alternativní způsob života, a osobami, které nemají jinou možnost bydlení.

Rizika:

- většinou naprosto nevyhovující bydlení
- velká míra zdravotního rizika (návykové látky, různé formy infekčních onemocnění)
- častá trestná činnost
- velká míra sociálního vyloučení
- rizika podobná jako u osob v operační kategorii 1

Příležitosti:

- využití další nabídky poskytovatelů sociálních služeb a dalších organizací, zabývajících se pomocí této cílové skupiny, např. streetwork, azylové domy, sociální kurátoři

8.3 Nezákonné obsazení pozemku

8.3.1 Osoby žijící na nezákonně obsazeném pozemku

Osoby žijící na nezákonně obsazeném pozemku bez souhlasu majitele, např. v zahrádkářské kolonii, na opuštěném pozemku tovární haly, v zemnici ve státním nebo obecním lese.

Rizika:

- většinou naprosto nevyhovující bydlení
- velká míra zdravotního rizika (návykové látky, různé formy infekčních onemocnění)
- častá trestná činnost
- velká míra sociálního vyloučení
- rizika podobná jako u osob v operační kategorii 1

---

²⁰ Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, § 706 – 709.

Příležitosti:

- využití další nabídky poskytovatelů sociálních služeb a dalších organizací, zabývajících se pomocí této cílové skupiny, např. streetwork, azylové domy, sociální kurátoři

Operační kategorie 9 Osoby ohrožené vystěhováním

9.1 Výpověď z nájemního bytu

9.1.1 Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu bez bytové náhrady

Osoby, které dostaly výpověď nájemní smlouvy na byt,²¹ např. pro dluhy na nájemném, také osoby, kterým vypršela nájemní smlouva na dobu určitou.

Zvláštním případem, ale nikoliv vyjímečným, je hromadné přestěhování či vystěhování nepohodlných sociálně vyloučených komunit z moci úřední do odlehlých lokalit. Tyto praktiky prohlubují sociální vyloučení a zakládají budoucí vážnější problémy.

9.2 Ztráta vlastnictví bytu

9.2.1 Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu

Osoby, které zůstaly v bytě např. při propadnutí vlastnictví bytu, při exekuci na majetek pro zadluženost, při neschopnosti splácet hypoteční úvěr, kdy bylo na byt nebo dům vloženo zástavní právo. Osoby, které setrvaly v domě nebo bytě po uplynutí výpovědní doby při exekucím prodeji. Soud většinou rozhodne i o tom, zda vyklizení je s náhradou bytu, ubytování, přístřeší, anebo bez náhrady. Podle toho se pak odvíjí i další situace této osoby.

Rizika:

- při ztrátě vlastního nebo nájemního bydlení je riziko sociálního propadu až na ulici ve smyslu operační kategorie 1
- při hromadném vystěhování nepohodlných komunit do odlehlých lokalit je riziko velmi hlubokého sociálního vyloučení
- zpravidla nejsou dostupné sociální služby, které by mohly jednat s ohroženými osobami a domácnostmi, protože se o nich neví, dokud jsou ještě v bytě
- riziko odebrání dětí a rozpadu rodiny

Příležitosti:

- pomoc občanské poradny
- najít jiný byt v případě, že osoba není ve finanční tísní
- vyhledat sociální služby spojené s ubytováním

Operační kategorie 10 Osoby ohrožené domácím násilím

10.1 Případy, kdy policie zasáhla k zajištění bezpečí oběti domácího násilí

10.1.1 Osoby ohrožené domácím násilím – policejně zaznamenané případy – oběti

Jsou to osoby ohrožené domácím násilím, nejen ženy, ale i osoby v seniorském věku, zletilé a nezletilé děti a samozřejmě i muži. Do této operační kategorie patří případy, kdy policie zasáhla k zajištění ochrany.²² Může nastat některá ze tří situací, které v sobě skrývají různá rizika:

---

²¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 711 – 713 (novela zákona z roku 2006).

²² Od roku 2007 je účinný zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

1. Policie rozhodne o vykázání násilné osoby na 10 dní, ohrožená osoba podá návrh na předběžné opatření prodloužení vykázání na 1 měsíc s možností prodloužení až na 1 rok a soud rozhodne kladně – ohrožená osoba nemusí odejít ze svého domova, má čas na řešení své rodinné a bytové situace, naopak vykázaná osoba okamžitě spadá do ostatních koncepčních kategorií zejména Bez střechy nebo Bez bytu.
2. Policie rozhodne o vykázání násilné osoby na 10 dní a ohrožená osoba nepodá návrh na předběžné opatření, nebo ho podá a je soudem zamítnuto – ohrožená osoba nemusí odejít ze svého domova, ale má pouze 10 dnů na rozhodnutí, jak dále situaci řešit. Je i nadále ohrožena potenciálním násilím a možností ztratit domov ze dne na den, pokud se rozhodne řešit krizovou situaci odchodem do azylového domu nebo využít jiné formy krátkodobého ubytování.
3. Policie je přivolána k případu, který byl ohlášen jako domácí násilí, ale nerozhodne o vykázání – ohrožená osoba je i nadále ohrožena potenciálním násilím a možností ztratit domov ze dne na den, pokud se rozhodne řešit krizovou situaci odchodem do azylového domu nebo využít jiné formy krátkodobého ubytování.

Rizika:

- může dojít ke krátkodobé i dlouhodobé pracovní neschopnosti, v důsledku toho i ke ztrátě zaměstnání a existenčním problémům
- ženy často upadají do finanční tísně, jsou závislé na příjmu dávek státní sociální podpory a nemají dostatečné finanční prostředky na získání vlastního bydlení

Příležitosti:

- podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách jsou pro oběti domácí násilí k dispozici v každém kraji ČR Intervenční centra, např. v Praze je zřízeno při Centru sociálních služeb Praha
- pomocí ženám ohroženým domácím násilím se zabývají organizace např. Bílý kruh bezpečí, který provozuje Dona centra a Dona linku, dále Acordus, Rosa, Profem, Liga lidských práv, Slezská diakonie – Elpis, Magdalenium apod.
- podpora občanských poraden, které předají potřebné informace a kontaktní údaje
- podpora oddělení sociálně právní ochrany dětí, které předají potřebné informace a kontaktní údaje

Operační kategorie 11 Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavebních

Jde o osoby žijící v provizorních a nestandardních budovách nebo v budovách, které nejsou určeny k bydlení.²³

11.1 Mobilní obydlí, které není určeno pro obvyklé bydlení

11.1.1 Osoby žijící v mobilním obydlí, např. maringotka, karavan, hausbót (nemají jinou možnost bydlení)

Jsou to osoby, které obývají mobilní obydlí např. maringotku, karavan, hausbót, které nejsou určeny pro trvalé bydlení. Jejich užívání tohoto obydlí je legální, mají je ve vlastnictví nebo v nájmu. Nemají jinou možnost bydlení v bytě.

11.2 Neobvyklá budova, která není určena k bydlení

11.2.1 Nouzový přístřešek, bouda, chata, barák

Osoby bydlící v nouzovém přístřešku, rekreační chatě, v kempu, které nejsou určeny pro trvalé bydlení, ale mají k jejich užívání právní důvod, vlastnictví, nájem apod. Jsou to také osoby žijící na pracovišti, osoby žijící v zahradních chatkách se souhlasem majitele.

---

²³ Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon.

11.3 Provizorní stavba

11.3.1 Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace

Jsou to osoby obývající prostory např. bez kolaudace, osoby žijící v provizorních a nestandardních budovách nebo v budovách, které nejsou trvale nebo dočasně určené k bydlení, ale mají k jejich užívání právní důvod, vlastnictví, nájem apod.

Operační kategorie 12 Osoby žijící v nevhodném bydlení

12.1 Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení

12.1.1 Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání, ale dříve mohlo být

Jejich obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání, když dříve k bydlení určeno bylo, např. vinou živelné události, zanedbanou údržbou domu, obydlí s hygienickou závadností, vlhkostí apod. Také bydlení v domě, kde majitel svévolně způsobí neobyvatelnost bytu. Rodinám s nezletilými dětmi hrozí riziko odebrání dětí a umístění v instituci.

Operační kategorie 13 Osoby žijící v přelidněném bytě

13.1 Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností

13.1.1 osoby žijící v přelidněných bytech

Zákonná norma pro kvalifikaci bytu jako přelidněného neexistuje. Český statistický úřad definoval pro účely sčítání obyvatel a od roku 1980 používá statistickou kategorii přelidněného bytu jako:

- a) byty, ve kterých připadá na jednu osobu méně než 10 m²,
- b) byty, ve kterých na jednu místnost připadají více než dvě osoby.

V. Závěr

Aktivita projektu nazvaná *Definice a typologie* je svým charakterem pilotní. Dosud není v českém prostředí vytvořena ani typologie ani definice. Pod pojmem *bezdomovec* si lidé představují nejčastěji opilého špinavého zapáchajícího muže na nádraží nebo u hypermarketu. Tato skutečnost s sebou nese pro realizátory projektu výhody i nevýhody. Na jednu stranu nebylo z čeho v českých reáliích vycházet, zejména začátek byl poznamenán hledáním a snahou orientovat se. Na druhou stranu zde byla výhoda vytvořit něco nového, co zde nebylo a dosud není. Velkou podporou při práci byla evropská typologie ETHOS a důležité setkání s koordinátorem Evropské observatoře bezdomovství a konzultace s ním.

Konec realizace projektu časově zapadá do prvního roku účinnosti zákona o sociálních službách. Při formulaci definic jsme brali u relevantních kategorií ohled na vzájemnou vazbu s vědomím, že ETHOS je typologií životních situací. Vycházeli jsme z verze 2005, chtěli jsme se dopracovat do souladu s verzí 2006. Nakonec se podařilo českou typologii harmonizovat s verzí ETHOS 2007. Povzbudivé je, že byla na náš návrh doplněna generická definice 6.3 *Dětské instituce*.

Hodně jsme v pracovní skupině diskutovali o terminologii, zejména o pojmenování osoby, která nemá domov. Výraz, který používá zákon o sociálních službách, totiž *osoba bez přístřeší*, je komunikačně zcela nevhodný svým obsahem i formou – obsah není přesný, nikde není definovaný, forma tří slov odsouzena jen pro oficiální projevy.

Jako vhodnější jednoslovný termín jsme nedokázali najít jiný pojem, než je běžně užívané slovo *bezdomovec*. Jsme si vědomi negativního až pejorativního zabarvení, i toho, že v běžné populaci evokuje prvořadě operační kategorii 1, což může být zavádějící nejen v popisu skupiny, ale také ve způsobu pomoci těmto lidem. Úřední zavedení tohoto výrazu by znamenalo vyvolat jednání s legislativními orgány a navrhnout změnu stávajících právních formulací, kdy toto slovo označuje osobu bez státního občanství. Současně by bylo nutno určitou kampaň slovo *bezdomovec* rehabilitovat.

Jinou možností je najít nebo vytvořit jiný jednoslovný výraz, nezatížený negací, který by výrazně nepřipomínal pouze kategorii 1. Také v tomto případě by byla nutná informační kampaň, která by veřejnosti vysvětlila, koho se toto označení týká.

Předpokládáme, že česká typologie se bude dále vyvíjet, výstup bude nutno prověřit v praxi. Vedle hledání pojmenování osob v dotčené skupině bude třeba promýšlet zařazení do systému osob žijících v tzv. *holobytech*. Důležité je, jak se bude vyvíjet státní politika sociálního bydlení, zejména po deregulaci nájemného. Při tom všem je nutno mít na mysli cíl, kterým je integrace, ale současně si být vědomi toho, že vždycky zde budou lidé, kteří se k tomu nedopracují.

PŘÍLOHY

Bibliografie

Fifth Review of Statistics on Homelessness in Europe by Bill Edgar and Henk Meert in collaboration with the correspondents of the European Observatory on Homelessness November 2006 ISBN: 9789075529616, www.feantsa.org [2006-09-26]

Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe, The ETHOS Definition of Homelessness by Bill Edgar and Henk Meert in collaboration with the correspondents of the European Observatory on Homelessness November 2005 ISBN: 9075529503, http://www.feantsa.org/files/transnational_reports/EN_Stats_2005.pdf [2006-09-26]

Third Review of Statistics on Homelessness in Europe, Developing an Operational Definition of Homelessness by Bill Edgar, Henk Meert and Joe Doherty November 2004 ISBN: 9075529309, www.feantsa.org [2006-09-26]

Nová slova v češtině Academia, Praha 1998

Pala Karel, Všianský Jan: Slovník českých synonym Nakladatelství Lidové noviny Praha 1996, ISBN: 80-7106-059-3

Pracovat společně, a tak zajistit přístup k bydlení pro všechny, informační leták FEANTSA

Zákony České republiky:

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 719

Zákon č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu

Zákon č. 325/1999 Sb. o azylu

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a Mediační službě

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon

Metodický pokyn č. 2/2006 k zákonu č. 11/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, MPSV, www.sluzbyprevence.mpsv.cz

Internet:

www.azylovedomy.cz

www.bezdomovci.eu

www.czso.cz

www.feantsa.org

www.nadeje.cz

www.sluzbyprevence.mpsv.cz

Další dostupné publikace:

<http://www.feantsa.org/code/en/pg.asp?Page=484> – ETHOS

<http://www.feantsa.org/code/en/pg.asp?Page=455> – publikace Evropské observatoře bezdomovství

<http://www.nadeje.cz/index.php?q=node/11>

Podporované byty. Dotační titul Ministerstva pro místní rozvoj 2003 – 2005, Brno Ústav územního rozvoje 2006

Sýkora, Luděk, Segregace v České republice: stav a vývoj, příčiny a důsledky, prevence a náprava, Praha, Universita Karlova 2007

Seznam všech účastníků

Seminářů, workshopů a schůzek pracovní skupiny alespoň jednou se zúčastnilo 55 osob, poskytovatelů sociálních služeb, představitelů veřejné správy, pracovníků výzkumu.

<i>Jméno</i>	<i>Organizace</i>
Pavel Akrman	Armáda spásy
Otto Bachmann	Společnou cestou o. s.
Mgr. Pavel Bareš	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
PhDr. Miroslav Barták	Centrum sociálních služeb Praha
Petr Beneš	Naděje
Jitka Blažková	Naděje
David Cveček, DiS.	Sdružení azylových domů
Bc. David Červenka	Centrum sociálních služeb Praha
Bc. Štěpánka Čunátová	Diakonie ČCE
Daniel Dárek	Ministerstvo práce a sociálních věcí
William M. Edgar	University of Dundee, FEANTSA
Stanislav Fiala	Arcidiecézní charita Praha
Liz Gosme	FEANTSA
Bc. Eduarda Heczková	Dům Agapé
Mgr. Klára Holanová	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Petr Homolka	Armáda spásy
Mgr. Ilja Hradecký	Naděje
Mgr. Petr Hrubý	Krajský úřad Středočeského kraje
Petr Janoušek	Armáda spásy
Jan Kadlec	Naděje
Petra Kakosová	Úřad městské části Praha 1
Ing. Monika Klímková	Slezská Diakonie
Přemek Kopeček	Armáda spásy
JUDr. Bedřiška Kopoldová	Charita
Vlasta Kopsová	Oblastní charita Ústí nad Labem
Mgr. Petra Kosová	Centrum sociálních služeb Praha
Mgr. Zuzana Krpičková	Úřad městské části Praha 7
Mgr. Michael Kuna	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Markéta Luňáčková	Diecézní charita Brno
Mgr. Vladimíra Malátová	Slezská Diakonie
Mgr. Jan Mandys	SKP Pardubice
Mgr. Jan Matoušek	Městský úřad Černošice
Jana Navrátilová	Krajský úřad Libereckého kraje
Mgr. Lenka Omelková	Centrum sociálních služeb Praha
Ing. Pavel Ondrák	Armáda spásy
PhDr. Jiří Peiger	Magistrát města Brna
Mgr. Věra Pelíšková	Ministerstvo pro místní rozvoj
Pavel Pěnkava	Úřad městské části Praha 1
Mgr. Adolf Polák	Magistrát hlavního města Prahy
Bc. Petr Prinz	Charita Olomouc
Petra Ruszová, DiS.	Slezská Diakonie
Bc. Alena Řehořová	Krajský úřad kraje Vysočina
Marcel Stanovský	Magistrát hlavního města Prahy
Milena Svobodová	Společnou cestou o. s.
Ing. Pavol Škrak	Úřad městské části Praha 1
Miroslav Špaček	SKP Pardubice
PhDr. Danuše Šupková	Naděje
Bc. Olga Šváchová	Oblastní charita Ústí nad Labem
Luboš Turzík	Naděje
Jan Vaněček	Naděje
Ing. Alexandra Vobořilová	Ministerstvo pro místní rozvoj
Mgr. Pavla Vopeláková	Armáda spásy
Dana Zahradníková	Naděje
Mgr. Sylvie Zukalová	Magistrát města Brna
Mgr. Martin Žárský	Ministerstvo práce a sociálních věcí

Z popisu projektu

Existence sociálního vyloučení a ohrožení sociálním vyloučením je realitou. K extrémním případům sociálního vyloučení se v Evropské unii přiřazují zejména bezdomovci. V české legislativě ani v obecném povědomí neexistuje hranice, která by vymezila pojem bezdomovec. Presto problém bezdomovství tady je a společnost jej musí řešit. Předpokladem k tomu, aby mohl být problém řešen, je jeho pojmenování a vytvoření typologie, a jeho následná kvantifikace.

Cíle aktivity:

- vytvořit typologii bezdomovství ve společenských a ekonomických podmínkách České republiky tak, aby byla kompatibilní s typologií FEANTSA používanou v členských státech Evropské unie,
- definovat v české terminologii charakteristické rysy bezdomovství tak, aby česká terminologie odpovídala vytvořené typologii.

Metody realizace:

- překlad dokumentu Evropské observatoře bezdomovství (EOH) do češtiny jako pracovní materiál,
- úvodní seminář s představitelem EOH a přijetí metodologie aktivity pro odbornou veřejnost (asi 30 osob),
- vytvoření nejvýše šestičlenné pracovní skupiny pro definici a typologii,
- ustavení administrátora aktivity,
- elektronická komunikace mezi členy pracovní skupiny s cílem definování pojmů,
- tři konzultační setkání pracovní skupiny (workshopy) s přizváním dalších odborníků (vždy cca 10 - 15 osob) v průběhu realizace projektu,
- formulace pracovních definic a typologie,
- připomínkové řízení pracovních materiálů,
- závěrečný seminář pro odbornou veřejnost (asi 30 osob),
- předání výstupů veřejné správě (MPSV, krajům, městům),
- publikování výstupu ve sborníku a na internetu,
- předání výstupu EOH a FEANTSA.

Projekt, resp. jeho aktivita 1, je inovativní v tom, že definice ani typologie bezdomovství v ČR zatím neexistují a jejich vytvoření je bezpodmínečně nutné k dalšímu systematickému přístupu a řešení dané problematiky.

Definice a typologie bezdomovství

Ilja Hradecký a kolektiv

TISKOVÝ MATERIÁL VZNIKL V RÁMCI PROJEKTU STRATEGIE SOCIÁLNÍ INKLUZE BEZDOMOVČŮ V ČR, JEHOŽ REALIZÁTOREM JE SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMŮ

PARTNERY PROJEKTU JSOU:

ARMÁDA SPÁSY, NADĚJE, DIECÉZNÍ CHARITA BRNO A SLEZSKÁ DIAKONIE

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍ FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

